Тошкент оқшоми

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

Шаҳар ижтимоий-сиёсий газетаси

№ 21 (8.911) * 1997 йил 19 февраль, чоршанба * Сотувда эркин нархда

Долзарб мавзу

ИСЛОҲОТЛАР ТАҚДИРИ

«Ислоҳотларнинг тақдири, жамиятимизнинг равнақи, аввало, раҳбар кадрларнинг изланувчанлигига, янгиликка интилувчанлигига, фидойилигига, тафаккурига ва ташкилотчилигига боғлиқ». Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг 14 февраль куни халқ депутатлари Фарғона вилояти Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқида мамлакатимизда амалга оширилаётган ўзгартишларда раҳбарларнинг роли яна бир бор ана шундай алоҳида таъкидланганлиги бежиз эмас.

Дарҳақиқат, инглизларнинг машҳур нақлини бироз ўзгартириб: «Раҳбаринг қандайлигини айтсанг, ишинг қандайлигини айтаман» дейиш мумкин. У ёки бу меҳнат жамоаси, туман, шаҳар, вилоятларда ўтказилаётган ислоҳотларнинг муваффақияти кўп жиҳатдан уларга бошчилик қилаётган раҳбарларга боғлиқдир.

Бозор иқтисодиётига ўтиш даврининг бугунги мураккаб шароитларида бир қатор ҳиссадорлик жамиятларининг оқил ва тадбиркор раҳбарлари «қаловини топиб қорни ҳам ёндирмоқдалар» — маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтирмоқдалар, энг муҳими, бозорда рақобатбардош мол ва маҳсулотлар тайёрламоқдалар, бир йўла корхоналарини энг янги, замонавий машина-ускуналар билан жиҳозлаяптилар, илғор технологияларни жорий этмоқдалар. Бундан давлат ҳам, айниқса, даромадлари ортиб бораётган ушбу жамоа аъзолари ҳам манфаатдор бўляпти.

Бир девор орқасидаги, қоғозда мулк шакли ўзгартирилган, бироқ ўтган замонлардаги каби «Олма пиш — оғзимга туш» қабилида иш тутаётган жамоаларда эса аҳвол ҳамон ўша-ўша. Улардаги аҳвол тузукроқ таҳлил этилса, оқсоқлик сабаби эскича услубларда суяги қотган, янгиликка тоби бўлмаган мансабдорда эканлиги ойдин-равшан бўлиб қолади.

Бозор муносабатлари бошқарувнинг маъмурий эмас, балки иқтисодий мурватларига асосланган. Шундай экан таназзул ёқасига келиб қолган корхона раҳбари тақдирини (бу корхона чинакамига ҳиссадорлик жамияти бўлса) вазирлик ёки ҳокимлик эмас, биринчи галда унинг пайчилари ҳал қилишлари зарур. Аммо биз ҳалигача у ёки бу ҳиссадорлик жамияти пайчиларининг ўз бошқаруви раисига ишончсизлик билдиргани ҳақида эшитганимизча йўқ. Ҳолбуки, Тошкент шаҳрининг ўзида ўнлаб корхоналар қарзлар ботқоғига ботиб ётибди ёки ишлаб чиқараётган маҳсулотларни фақат омборларни тўлдираётганлиги ҳеч кимга сир эмас.

Шунинг учун ҳам Президентимиз Фарғона вилоят Кенгаши сессиясида сўзлаган нутқида **«Ижтимоий турмушимизда иқтисод, ҳаёт қонунлари кўп жойларда ишламаяти. Эскича фикрлаш, эскича қарашлар, боқимандалик ҳамон бизнинг асосий душманимиз, энг заиф жойимиз бўлиб қолмоқда»**, деб куйиниб гапирдилар. Бунинг сабаби ҳам яхши маълум: бизда ҳали-ҳануз мулк шакли ҳақиқий маънода ўзгарганича, мулк ўз эгасини топганича йўқ. Ҳиссадорлик жамияти ҳар бир пайчисидан унинг бош раҳбаригача корхоналарининг равнақи, демакки, фаровонликлари фақат ўзларига, ишга онгли ва ижодий муносабатда бўлишларига, масъулиятни бўйнига олишларига боғлиқ эканлигини тўлиқ англаб етмас эканлар, ижобий ўзгаришлардан умидвор бўлиш қийин.

Бугунги кунда энг долзарб масала, сессияда таъкидлаб ўтилганидек, ёш кадрларнинг касб малакасини оширишга имконият туғдириб бериш, қўрқмасдан уларга кенг йўл очиб бериш, масъулиятли вазифаларни топшириш, уларга таянишдир. Тараққиётимиз тақдири бу муаммони оқилона ҳал этишга боғлиқ бўлиб қолди.

Дониёр ЭРКИНОВ.

Евгения Горбунова метронинг «Чкалов» бекатида етти йилдан бери навбатчи бўлиб хизмат қилади. У йўловчиларга намунали хизмат кўрсатиб, ҳамкасблари орасида ҳурмат-эътибор қозонган.

СУРАТДА: Е. Горбунова.

Сергей Михайлов олган сурат.

Ҳамкорлик

МУСТАҲКАМЛАНАЁТГАН АЛОҚАЛАР

Ўзбекистон — Хитой «ЎзМЭДА» қўшма корхонаси одатдагидан кўра гавжумроқ бўлди. Бу ерда Хитойнинг Ўзбекистондаги муваққат ишлар вакили жаноб Лу Гуйчен бошчилигидаги Хитой Халқ Республикаси элчихонаси ходимлари, «Ўзбекистон — Хитой» дўстлик жамияти фаоллари, «ЎзМЭДА» қўшма корхонасининг хитойлик ҳамкорлари иштирокида қизиқарли тадбир бўлиб ўтди.

Тадбирда Ўзбекистон Республикаси маданий-маърифий алоқалар миллий ассоциацияси, «Ўзбекистон—Хитой» жамияти, «ЎзМЭДА» қўшма корхонаси раҳбарлари Хитой Халқ Республикаси билан илмий, маданий, маърифий, фан соҳалари бўйича ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш борасида қилинаётган ишлар, шу йўналишда жорий йилга мўлжалланган режалар хусусида тўхталиб ўтишди.

Хитой Халқ Республикасининг Ўзбекистондаги муваққат ишлар вакили жаноб Лу Гуйчен Ўзбекистон мустақилликка эришганидан сўнг икки давлат ўртасидаги дўстлик ришталарини мустаҳкамловчи талай ишлар амалга оширилганлигини таъкидлаб, бундан кейин ҳам ҳамкорлик муносабатлари шу тахлит давом этаверишига ишонч билдирди.

Тадбир сўнгида Тошкент маданий-оқартув техникуми талабалари ижросида концерт дастури намойиш этилди.

Дилмурод ИСМОИЛОВ.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори

МУБОРАК ҲАЖ ЗИЁРАТИГА БОРУВЧИЛАРГА ЁРДАМ КЎРСАТИШ ҲАҚИДА

Мамлакатимиз фуқароларининг виждон эркинлиги борасидаги конституциявий ҳуқуқларини таъминлаш, иймон-эътиқодини мустаҳкамлаш ва муборак ҳаж амалларини адо этишда қулайликлар ва зарур шароитларни яратишга давлат томонидан ёрдам кўрсатиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Ўзбекистон мусулмонлари идорасининг 1997 йилги ҳаж зиёратини ташкил этиш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

Муборак ҳаж сафарини ташкил қилиш, зиёратчилар рўйхатини республика «Маънавият ва маърифат» жамоатчилиги маркази, «Маҳалла» ва «Нуроний» жамғармаларининг жойлардаги бўлинмалари вакиллари иштирокида кенг жамоатчилик фикрини эътиборга олган ҳолда тузиш, мусулмонларнинг талаб эҳтиёжларини адолатли равишда қондириш масъулияти тўлалигича Ўзбекистон мусулмонлари идораси раҳбарияти, унинг жойлардаги мутасадди вакиллари зиммасида эканлиги эътиборга олинсин.

2. 1997 йил ҳаж сафарини ташкил этишда Ўзбекистон мусулмонлари идорасига Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги дин ишлари бўйича қўмита бевосита ёрдам кўрсатсин.

3. «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси (А. Рўзметов) 1997 йил апрель ойида зиёратчиларнинг Жидда шаҳрига бориб-келишлари учун қулай шароитлар яратиш, уларнинг харажатларини камайтириш мақсадида жўнаш ва қайтиш манзилларини жойларда ташкил этсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги (З. Алматов), Ташқи ишлар вазирлиги (А. Комилов), Давлат солиқ қўмитаси (Ш. Гатаулин) Ўзбекистон мусулмонлари идорасининг тақдимига кўра зиёратчиларнинг сафар харажатларини белгиланган тартибда расмийлаштиришни таъминласинлар.

5. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги (Ш. Каримов) Саудия Арабистони ҳаж ишлари вазирлиги томонидан қўйилган тиббий талаблар ва мамлакатнинг иқлим шароитини ҳисобга олган ҳолда зиёратчиларни тиббий кўрикдан ўтказишни ва ҳаж даврида уларга ёрдам кўрсатишни ташкил этсин.

6. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги (З. Алматов) ва Миллий хавфсизлик хизмати (Р. Иноятов) Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ноқонуний йўллар билан ҳаж зиёратига бориш оқибатида рўй бериши мумкин бўлган кўнгилсиз воқеаларнинг олдини олиш ва зиёратчиларнинг умумий хавфсизлигини таъминлаш чора-тадбирларини белгиласинлар.

7. «Ўзбексавдо» давлат акциянерлик уюшмаси (З. Файзиев) ва «Ўзбекбирлашув» уюшмаси (Ф. Бурхонов) Ўзбекистон мусулмонлари идорасининг буюртмаларига асосан зиёратчилар учун керакли буюмлар савдосини жойларда ташкил этсинлар.

8. Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки (Р. Азимов) Ўзбекистон мусулмонлари идораси тасдиқлаган рўйхатга биноан мамлакатимиздан ҳажга кетаётган ҳар бир фуқаро учун 1346 (бир минг уч юз қирқ олти) АҚШ долларини имтиёзли-воситачилик ҳақи олмаган ҳолда алмаштириб беришни таъминласин.

Зиёратчиларнинг тегишли миқдордаги сўмларини жойларда умумлаштирилган ҳолда йиғиб олиш ва Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият Миллий банкининг тегишли бўлимларига топшириш Ўзбекистон мусулмонлари идорасининг масъул ходимлари зиммасига юклансин.

Бу маблағлар Ўзбекистон мусулмонлари идорасининг Миллий банкдаги махсус ҳисоб рақамига жамланиб, белгиланган миқдори конвертация қилинсин.

9. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон мусулмонлари идораси барча зарур тўловларни Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият Миллий банкининг чет эл банкларидаги корреспондент ҳисоблари орқали пул ўтказиш йўли билан амалга оширади.

10. Ўзбекистон Республикаси пул-кредит сиёсати комиссияси ҳажга борувчилар учун республика биржаси орқали Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкига 4.845600 (тўрт миллион саккиз юз қирқ беш минг олти юз) АҚШ долларини сотишни таъминласин.

11. Ўзбекистон мусулмонлари идораси ҳамда оммавий ахборот воситаларига муборак ҳаж зиёратининг моҳияти ва талабларини, уни амалга оширишнинг тартиб-қоидаси, муддати, барча шартларини, унинг якунларини кенг ва ошкора ёритиб бориш тавсия этилсин.

12. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Р. Баҳодиров ва Бош вазирнинг ўринбосари А. Азизхўжаев зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.
Тошкент шаҳри,
1997 йил 18 февраль.

Ёднома

ҚЎШИҚЛАРИ ЯШАЁТГАН САНЪАТКОР

Юнусободдаги республика ўзбек-турк лицейида Ўзбекистон халқ артисти Ботир Зокиров хотирасига бағишланган кеча бўлиб ўтди.

«Камолот» жамғармасининг туман бўлими билан ҳамкорликда уюштирилган ушбу кечага бетакрор санъат устасининг дўст-ёрлари ҳамда ижод аҳли — шоирлар, санъаткор ва рассомлар ҳам таклиф этилдилар.

Ботир Зокиров номидаги жамғарма лицейга ўз ҳадяси — севимли хонанданинг каттакон фотосурати ва унинг қўшиқлари ёзилган кассеталар тўпламини топширди. Мухлислар биринчи бор санъаткорнинг вафотидан бир неча ой бурун Ўзбекистон радиоси мухбирига берган суҳбатини тингладилар. Унда Ботир Зокиров ўзбек эстрадасининг келажаги ҳақида катта ишонч билан фикрлар билдирган эди...

Бугун орамизда халқимизнинг беназир санъат усталари — Ботир Зокиров, у кишининг падари бузруквори Карим Зокиров ва акаси Навфал акалар йўқ. Аммо улар ижро этган қўшиқлар ҳар бир хонадонда ҳамон янграмоқда. Ботир Зокиров, гўёки буни олдиндан сезгандек, сўнгги суҳбатида: «Мендан сўнг қўшиқларим ва овозим яшайди», деган эди.

Флора ФАХРИДДИНОВА.

Воқеа арафасида

ДАВЛАТ ВА ИЖТИМОИЙ ҚУРИЛИШДА

ШАҲАР ХОТИН-ҚИЗЛАРИНИНГ ҲАМ ИШТИРОКИ КУЧАЙЯПТИ

Эртага Тошкент шаҳар хотин-қизлар қўмитасининг биринчи ҳисобот-сайлов конференцияси бўлиб ўтади. Мухбиримиз бу ҳақда шаҳар ҳокимининг ўринбосари, шаҳар хотин-қизлар қўмитасининг раиси Фарида Абдураҳимова билан суҳбатлашди.

— Фарида Йўлдошевна, бу анжуман хотин-қизларнинг ўтган даврдаги фаолиятига ўзига хос сарҳисоб бўлса керак...

— Ҳа. Маълумки, хотин-қизлар ташкилотлари авваллари ҳам фаолият кўрсатиб келган. Лекин мустақил давлатимизда улар мақомини белгилашда Президентимизнинг 1995 йил 2 мартдаги «Ўзбекистон Республикасининг давлат ва ижтимоий қурилишида хотин-қизлар ролини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармони алоҳида аҳамият касб этганлигини таъкидлаш жоиздир. Ҳамдўстлик давлатларида аёлларнинг давлат ва ижтимоий ҳаётдаги ролига ана шундай юксак баҳо берилган ҳужжат бўлмаса керак.

Бизнинг анжуманимиз республикамиз хотин-қизлар қўмитасининг 7 мартга мўлжалланган илк конференцияси олдидан ўтаётганлигини эслатиб ўтиш ўринлидир. Пойтахтнинг ҳамма туманларида хотин-қизлар қўмиталарининг ҳисобот-сайлов конференциялари бўлиб ўтди. Уларда ҳисобот даврида қилинган ишларга якун ясалди, олдинда турган вазифалар белгилаб олинди.

— Бу даврда шаҳар хотин-қизлар қўмитаси амалга оширган ишларга ҳам қисқача тўхталсангиз?

— Хотин-қизлар қўмиталарига янгича мақом берилгандан сўнг улар аёллар меҳнат фаолиятлари, турмушлари билан боғлиқ деярли барча масалаларни мустақил ҳал этадиган бўлиб қолдилар. Бизнинг қўмитамиз ҳам ўтиш даврининг мураккаб шароитида аёлларимизнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш бўйича имкони бўлган ҳамма чораларни кўряпти.

Маълумки, бозор муносабатларига ўтишда ижтимоий ҳимояга айниқса муҳтож бўлган хотин-қизларни моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш жуда муҳимдир. Биргина 1996 йилнинг ўзида шаҳримиздаги хотин-қизлар қўмиталари фуқароларнинг ўз-ўзини бошқариш органлари билан ҳамкорликда Тошкентдаги 125 мингга яқин кам таъминланган оилаларни ижтимоий ҳимоялашга алоҳида эътибор қаратдилар. Уларга 1996 йилда давлат томонидан ажратилган маблағлардан ташқари турли жамғармалар ва тадбиркорлик тизимлари томонидан 2 миллион сўмликка яқин моддий ёрдам кўрсатилди. Шаҳар ҳокимлиги бевосита ташкилотчилигида кам таъминланган оилалардаги 12 нафар йигит-қизнинг никоҳ тўйларини тантанали вазиятда ўтказилиши биргина бу ёшлар учун эмас, кўпчилик учун ҳам унутилмас воқеа бўлиб қолди. Хотин-қизлар қўмиталари Мустақиллик куни ва Наврўз байрами, Халқаро қариялар куни ва бошқа саналар муносабати билан кам таъминланган оилаларга баҳоли қудрат ёрдам кўрсатдилар.

— Аёлларни иш билан таъминлаш ҳам ижтимоий ҳимоя воситаларидан бири бўлса керак?

— Худди шундай. Шуни айтиш керакки, бизда «Иқтисодиёт, ҳуқуқ ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш» уюшмаси, Тадбиркор аёллар уюшмаси фаолият кўрсатяпти. Ҳозирги пайтда пойтахтимизда 750 тадан зиёд фирма, кичик ва қўшма корхоналарга тадбиркор аёллар раҳбарлик қилмоқдалар. Аёллар раҳбарлик қилаётган хусусий тадбиркорлик тузилмалари ва кичик бизнесни қўллаб-қувватлашга Акмал Икромов, Мирзо Улуғбек, Юнусобод, Ҳамза, Собир Раҳимов туманлари хотин-қизлар қўмиталари катта аҳамият беряптилар.

Халқ хўжалиги соҳаларида ишловчиларнинг 50 фоизидан кўпроғини хотин-қизлар ташкил этишини ҳисобга олган ҳолда иш билан бандлик масаласига жиддий эътибор қаратмоқдамиз. 1996 йилда бандлик хизмати 16.3 минг нафардан кўпроқ аёлни рўйхатга олди. Улардан 5062 нафари ишга жойлаштирилди, 1692 та хотин-қизлар учун иш жойлари ташкил этилди. 916 нафар аёл эса бошқа касб-ҳунар ўрганишга йўлланма олди.

— Хотин-қизлар қўмиталарининг оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, «Соғлом авлод учун» ҳаракатидаги иштироки қандай?

— Бевосита қўмитамиз иштирокида оналар саломатлигини муҳофаза қилиш, турли касалликларнинг олдини олиш мақсадида шаҳримиздаги туғиш ёшидаги 450 минг нафардан ортиқ аёлларнинг аксарият кўпчилиги тиббий кўрикдан ўтказилди. Асоратли туғуруқнинг олдини олиш мақсадида шаҳарда 700 ўринли тегишли бўлимлар очилди. Оилавий шифохоналардаги «Аёллар маслаҳатхоналари» фаолияти ҳам тобора яхшиланмоқда. Бунинг натижасида пойтахтда оналар ва болалар ўлими, балоғат ёшига етмаганлар орасида туғуруқлар сони кескин камайди.

Албатта, хотин-қизлар қўмиталарининг фаолияти фақат шулар билан чегараланиб қолмайди. Улар маънавиятни юксалтириш, қонунбузарликларнинг олдини олиш, оилаларни мустаҳкамлаш ва бошқа йўналишларда ҳам диққатга сазовор ишларни амалга оширяптилар. Ўтказиладиган биринчи ҳисобот-сайлов конференцияси хотин-қизлар қўмиталари фаолиятининг янги қирраларини белгилаб олишга ҳам хизмат қилади.

Футбол

БЕЛЛАШУВ ЯКУНЛАНДИ

«Тоштўқимаш» ҳиссадорлик жамиятининг стадионида мини футбол бўйича олий ўқув юрти командалари ўртасида ўтказилган турнир ниҳоясига етди.

«Камолот» жамғармасининг ташаббуси ва ҳомийлигида уюштирилган анъанавий мусобақа даставвал туманлардаги жамоалар ўртасида бўлиб ўтади. Яккасарой туманидаги ҳудудий саралаш баҳсларида Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти ҳамда Низомий номли Тошкент Давлат педагогика институтларидан қатнашган иккитадан командалар навбатдаги босқичга чиқиш учун қизғин кураш олиб бордилар.

Мутлоқ ғолиблик эса Тошкент тўқимачилик ва енгил саноати институти (институт «Камолот» жамоатчилик марказининг раиси Ҳусниддин Умаров)нинг 1-жамоасига насиб этди. Уларга жамғарманинг туман бўлими таъсис этган кубок ва қимматбаҳо совғалар топширилди.

Беҳзод ЭГАМОВ.

БУГУНГИ КУН НАФАСИ

МАМЛАКАТИМИЗДА

● Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекинвест» экспорт-импорт миллий суғурта компаниясини ташкил этиш тўғрисида»ги Фармони эълон қилинди.

● БМТ Бош котиби Кофи Аннандан Президент Ислом Каримов номига ўзининг Бош котиб этиб тайинланганлиги муносабати билан олган табриги учун самимий миннатдорчилик билдирилган жавоб мактуби келди.

● Бугун Литва Республикаси Президенти Альгирдас Бразаускаснинг Ўзбекистонга уч кунлик расмий ташрифи бошланди.

● Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Адабиёт, санъат ва меъморлик соҳасида Ўзбекистон Республикаси мукофотлари қўмитаси 1997 йилги Абдулла Қодирий номидаги давлат мукофотини олиш учун ижодий танловга қўйилган номзодлар рўйхатини эълон қилди.

● Қашқадарёда 1 мартда Наврўз умумхалқ байрамига бағишланган ҳашар ўтказиладиган бўлди. Ундан тушадиган маблағ кам таъминланган оилаларни ижтимоий ҳимоя қилишга сарфланади.

● Сурхондарёда эртаги карам етилди. Ангор тумани хўжаликлари дастлабки 100 тонна эртаги карамни даволаш ва мактабгача болалар муассасаларига етказиб бердилар.

● Ўзбекистон Ташқи ишлар вазирлиги 15 февраль куни Фарғона вилоятининг Бешариқ туманидаги Тожикистоннинг Ровот шаҳарчаси қаршисида жойлашган Ўзбекистон пости нарядига ҳужум қилинганлиги, бу воқеа натижасида божхона бошқармасининг уч ходими ярадор бўлганлиги муносабати билан Тожикистон Ташқи ишлар вазирлигига нота юборди.

● Ўзбекистон Миллий олимпия қўмитаси 1998 йил 7 февралдан 22 февралга қадар Японияниг Нагано шаҳрида ўтадиган XVIII Қишки олимпия ўйинларида иштирок этишга расмий таклифнома олди.

● Бухорода япон фильмлари фестивали бўлиб ўтмоқда.

ҲАМДЎСТЛИКДА

● Кеча Бокуга уч кунлик расмий ташриф билан келган Грузия Президенти Эдуард Шеварднадзе Озарбайжон Президенти Ҳайдар Алиев билан музокаралар ўтказди. Бу ташриф якунида Грузия билан Озарбайжон ўртасида 15 тага яқин ҳукуматлараро битим имзоланиши мўлжалланмоқда.

● Кеча Москва Кремлида Россия Президенти Борис Ельцин Фаластин мухториятининг раҳбари Ёсир Арофат билан учрашди.

● Россияда ҳарбий соҳадаги ислоҳотлар доирасида 1997 йилда мамлакат Қуролли кучларини 200 минг кишига қисқартиришга қарор қилинди.

● Қозоғистонда 1997 йил умуммиллий тотувлик ва қатағон қурбонлари хотираси йили деб эълон қилиниши муносабати билан турли сиёсий партиялар ва ҳаракатлар ўртасида ўзаро ҳамкорлик қилиш чора-тадбирлари ишлаб чиқилди.

ХОРИЖДА

● Эртага Эроннинг Машҳад шаҳрида БМТ воситачилигида Тожикистон Президенти Имомали Раҳмонов бирлашган тожик муҳолифатчилари етакчиси Саид Абдулло Нурий билан учрашади.

● Кеча Брюсселда НАТОга аъзо давлатлар ташқи ишлар вазирларининг АҚШ давлат котиби Мадлен Олбрайт иштирокида норасмий учрашуви бўлиб ўтди. Унда асосан НАТОни шарққа томон кенгайиши масаласи кўриб чиқилди. Мадлен Олбрайт бу учрашувда НАТО ва Россия қуролли кучларидан алоҳида бригада тузиш ташаббусини олға сурди.

● Кеча Жазоир жангарилари мамлакат шимоли қисмидаги тоғлиқ бир қишлоқ аҳолисини қириб ташладилар. Бу ерда жангарилар қўлидан камида 33 киши ҳалок бўлган, деб ҳисобланмоқда.

● 1996 йилда АҚШда 1 миллион корхона ва жисмоний шахс касодга учраганлиги расман маълум қилинди.

● Перу Президенти Альберто Фухимори Япониянинг Лимадаги элчихонасида гаровга олинганларни озод этиш учун маъмурлар элчихонага ҳужум уюштиришга тайёргарлик кўраётганлари тўғрисидаги хабарларни қатъиян рад этди. У гаровга олинганлар фақат музокаралар йўли билан озод этилиши мўлжалланаётганлигини маълум қилди.

● 1997 йилги тинчлик соҳасидаги Нобель мукофоти учун 125 номзод кўрсатилибди. Ҳолбуки, 70-йилларда ана шу мукофотга ҳозиргидан тўрт баравар кам номзод кўрсатиларди.

● Қаройгоҳи Лондонда жойлашган ҳайвонларни ҳимоя қилиш умумжаҳон жамияти Россия Бош вазири Виктор Черномирдин 12 январда ов пайтида она айиқ ва икки айиқ боласини отиб ўлдирганлиги муносабати билан Россиянинг Буюк Британиядаги элчихонасига норозилик билдирди.

«ОҚШОМ»НИНГ УШБУ СОНИДА:

❑ *Бунёдкор ҳамшаҳримиз Муҳиддин Баратов ҳалол меҳнати туфайли қадр топганлардан бири. Унинг ибратли ҳаёт йўлини;*

❑ *Германияда таълим тизими қандай йўлга қўйилганлигини;*

❑ *Ўзбек тилининг нозик жиҳатлари бузилганда ноқулай ҳолатга олиб келишини билмоқчи бўлсангиз шу саҳифада ёритилаётган мақолаларни ўқиб чиқинг.*

2-БЕТ

❑ *«Алишер Навоий» фильмида улуғ шоир ролини Маннон Уйғур ўйнаши зарур деб топилгани ростми?*

❑ *Буюк донишманд бобомиз Абу Али Ибн Сино икки шогирдини қандай синаган?*

❑ *«Аҳволларингиз яхшими, домла?»*

❑ *«Ҳазилкаш бўлиб қолибсанми?»*

Юқоридаги саволларни бежиз қоғозга туширмадик. Ушбу саҳифада ёритилаётган мақолаларга кўз югуртирсангиз ана шу саволларга жавоб оласиз, азиз муштарий!

3-БЕТ

❑ *Вазифа аниқ: Ўзбекистон чемпиони бўлиш ва мамлакат Кубогини қўлга киритиш!*

❑ *Шахсий бойлиги 60 миллиард Америка долларига яқин, деб ҳисобланаётган Бруней султони билан Нью-Йорк сафари чоғида ғалати воқеа юз берди...*

❑ *Занжабил ҳақида европаликларга биринчи марта сайёҳ Марко Поло Хитойга сафар қилиб қайтгандан кейин маълумот берган...*

Газетанинг ушбу саҳифасини ўқисангиз, мавсумолди футбол янгиликларидан, наботот олами сирларидан, ажойиб ҳангомалардан воқиф бўласиз, тижорат хабарлари ва эълонлар билан танишасиз.

4-БЕТ

Нишондорларимиз

ҲАЛОЛ МЕҲНАТ ҚАДРИ

Унинг хонаси ҳамиша гавжум. Телефон қўнғироқлари бир зум тинмайди. Ҳали у бошқармадан, ҳали бунисидан қўнғироқ қилишади, маслаҳат, ёрдам сўрашади.

— Ишимиз шунақа, — дейди у бизни куттириб қўйганидан ҳижолатомуз. — Ҳозир сизлар билан суҳбатлашамиз.

Эндигина бошлаган мавзуимиз яна узилади. Бу гал бош муҳандисни раис ҳузурига чақиради. Хуллас тиғиз иш орасида суҳбатимизни давом эттиришга тўғри келди.

Муҳиддин Баратовнинг кўп йиллик самарали хизматлари ҳукуматимиз томонидан муносиб тақдирланди. Унинг номи ҳам шу йилнинг январь ойи ўрталарида эълон қилинган Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонидаги давлат аҳамиятига эга бўлган бир қанча муҳим иншоотларни қуриш ва таъмирлашдаги хизматлари, шунингдек ижтимоий ҳаётдаги фаол иштироки учун Ватанимизнинг юксак мукофотига сазовор бўлган республикадаги бир қанча корхона ва қурилиш ташкилотларининг алоҳида хизмат кўрсатган бир гуруҳ ишчи ва хизматчилари орасида бор. Бизни унинг ҳузурига етаклаган ҳам мана шу хушхабар эди.

— Камтарона меҳнатим шу қадар юксак тақдирланиб «Меҳнат Шуҳрати» орденига сазовор бўлганимдан бениҳоя хурсандман, — дейди Муҳиддин Ҳайдарович. — Албатта бу мукофот биргина менга эмас, балки 2200 кишилик жамоамизнинг ҳалол меҳнати эвазига берилган баҳо деб ўйлайман.

— Ўша қувончли дамда хаёлингиздан нималар кечди?

— Очиғи бутун ҳаёт йўлим лаҳзада кўз ўнгимдан бирма бир ўтди. Ҳалол меҳнат қилган киши албатта қадр топишига ишонч ҳосил қилдим. Шу билан бирга бу юксак мукофот зиммамга янада катта масъулият юклашини ҳис этдим.

— Бахтиёр онларда дўстларинг, ёру биродарларинг сен билан бирга бўлишга, қувончингни баҳам кўришга шошилишади, самимий табриклашади. Оилада эса ўзига хос тантана ҳукм суради...

— Нимасини айтасиз. Ўша куни эрталаб барвақт ишга келдим. Раисимиз ҳузурида Форобий кўчасидаги 10-уйни тезроқ фойдаланишга топшириш хусусида суҳбатлашиб ўтирардик. Бирдан телефон қўнғироғи жиринглаб қолди. Мадиёр Ҳасанович гўшакни кўтардилар. Унга қулоқ сола туриб менга қараб жилмайдилар, кейин гўшакни қўлимга тутдилар.

Телефондан корпорациямиз раисининг қувноқ овози эшитилди. У кишидан хушхабарни эшитиб бир зум гангиб қолдим. Кейин миннатдорчилик билдирдим. Хушхабарнинг қаноти бор деганлари рост экан. Табрик устига табриклар. Кечқурун уйга борсам қариндош-уруғлар дастурхон атрофини тўлдириб ўтиришибди. Узоқ вақт уларнинг оғушида қолдим.

— Ҳар қандай мукофот муносиб кишиларга, уларнинг самарали ва фидойи меҳнатлари эвазига берилади. Бундай бахтга эришиш ҳар кимга ҳам насиб этавермайди.

— Ҳақ гап. Чорак асрдан бери қурилишларда ишлайман.

Муҳиддин Баратовнинг таржимаи ҳоли ўзи каби оддий. 1951 йилда Тошкентнинг Мирзо Улуғбек туманида ишчи оиласида туғилган. Ўрта мактабни битириб, Армия сафида хизмат қилган. Аскарлик бурчини ўтаб қайтгач, қурилишга буёқчи бўлиб ишга кирган. Шу билан бирга Тошкент политехника институтининг кечки бўлимида таҳсил олган. Кейин 28-қурилиш бошқармасида уста, ишбоши вазифаларини бажарган. 1984 йилдан эса у қурилишларга раҳбарлик қилиб келади. Дастлаб 12-трестнинг 52-қурилиш бошқармасида, бироз ўтиб 11-қурилиш бошқармасида бошлиқ бўлиб ишлади. 1995 йилдан «Тошмахсуспардозқурилиш» ҳиссадорлик жамиятида бош муҳандис.

— Сиз бош муҳандислик қилаётган жамият шаҳардаги энг илғор қурилиш ташкилотларидан ҳисобланади. Бундай муваффақиятга қандай қилиб эришилди?

— Бугунги шароит узоқни кўзлаб тадбиркорлик билан иш юритишни тақозо этади. Бунинг учун биринчи навбатда раҳбар янгиликка интилиб, изланувчан бўлиши керак. Раисимиз Мадиёр Ҳошимов ҳиссадорлик жамиятига ўтиб ишлаш таклифини киритганда айримлар иккиланиб қолишди. Лекин орадан ҳеч қанча вақт ўтмай улар сотиб олган акцияларига дивиденд ола бошлаганларида шу усул тўғри ва фойдали эканлигига ишонч ҳосил қилишди.

Номидан ҳам билиниб турибдики, бизнинг «Тошмахсуспардозқурилиш»имиз шаҳримизда бунёд этилаётган биноларни сайқалдан чиқаришга ихтисослашган. Яъни биз тикланган биноларни сувоғидан тортиб, барча дурадгорлик ишларигача ниҳоясига етказиб, уй калитларини эгаларига топшириб чиқиб кетамиз. Энди бир чамалаб кўринг. Бир йилда шаҳримизда қанча уй қуриладию қанча оила тайёр хоналарга кўчиб киради. Аниқроқ тасаввурга эга бўлиш учун бир мисол келтирай. Масалан, ўтган йили трестимиз бўйича 28 минг квадрат метр уй-жой биноларини қўлдан чиқардик. Ёки бўлмаса 351 оилага уй калитларини топширдик. Бундай катта ҳажмдаги юмушни бажариш осон эмас албатта. Бундан ташқари «Миробод» бозори қурилишида қатнашдик, Темурийлар тарихи давлат музейини бунёд этишда иштирок этдик. Ундаги барча мармар ишларини бажариш бизнинг зиммамизга тушди.

Ҳиссадорлик жамиятимизга 8 та қурилиш бошқармаси қарайди. Уларни Низом Жўраев, Носир Мансуров, Садриддин Умаров сингари тажрибали қурувчилар бошқаришади.

— Сифат — мезон, деган сўз кўпроқ қурилиш ташкилотлари учун айтилгандек туюлади. Негаки, сифатсиз қурилган уй ёки пардози талаблар даражасида бўлмаган хона истиқоматчилар учун кейинчалик қатор ташвишларни келтириб чиқаради.

— Сифат масаласи ҳамиша диққат-эътиборимизда. Олдинлари биз қурувчилардан фақат режани талаб қилардик. Ҳозир аксинча. Иш сифатига қараб баҳоланади. Янги усулга ўтиб ишлай бошлаганимиздан кейин айниқса бу талаб кучайди. Буни барча қурувчиларимиз яхши тушунишади. Бригадалараро ташкил этилган сифат назоратчилари кундалик бажарилган ишни кузатиб боришади. Олдинлари уйларнинг сифатсизлиги хусусида истиқоматчилардан тез-тез келиб турадиган шикоятлар кескин камайганлиги ҳам сифатга эътибор кучайганлигини кўрсатиб турибди.

— Қурувчилик шарафли касб дейишади...

— Чиндан ҳам шарафли ва масъулиятли касб. Ахир оилаларни бошпана билан таъминлашдан ҳам ортиқ бахт борми? Кўпинча кечки пайтлари шаҳар кўчаларини пиёда кезаман. Тошкентимизнинг туни ҳам худди кундузгидек равшан чарақлаб туради. Чароғон кўчалар, бири-биридан гўзал бинолар диққатимни ўзига тортади. Уларга мафтункор термулиб шу қурилишларда менинг ва ҳамкасбларимнинг ҳам улушлари борлигидан фахрланаман. Ана шундай кезларда қурувчиликни танлаб янглишмаганимга ишонаман. Шу касб орқали элга танилдим. Катта оилага бош бўлдим. Содиқ дўст, садоқатли ҳамкасб ва шогирдлар орттирдим. Ахир бир кишига шунча бахт етарли эмасми?

— Энди келажак режалар ҳақида ҳам икки оғиз гаплашсак.

— Эски шаҳар қурилишларида фаол иштирок этамиз. Форобий кўчасида қуриладиган уйларда пардоз ишларини олиб борамиз. Бу участкада ишлашга 42 ва 45-қурилиш бошқармалари жалб этилган. Акмал Икромов туманида қурилаётган йирик жарроҳлик мажмуасида, шаҳар ҳокимлигининг янги биносида, Алишер Навоий номли миллий боғ ҳудудида қад кўтараётган Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг янги биноси қурилишида қатнашамиз. Қурувчиларимиз шаҳримизнинг турли туманларида бунёд этилаётган биноларда сайқал ишларини олиб боришади. Бир сўз билан айтганда, бу йил 30 минг квадрат метр уй-жой биноларини фойдаланишга топширишни мўлжаллаб турибмиз.

Суҳбатдош Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ.

СУРАТДА: Муҳиддин Баратов.

Рашид Галиев олган сурат.

Луқма

ДЎКОН ХУСУСИЙМИ ЁКИ НАРГИЗА?

Тилнинг шундай нозик жиҳатлари борки, икки сўз ўзаро жой алмашиб қолса ҳам маъно бузилади. Аммо буни ҳамма ҳам билавермас экан.

Авваллари бирор ташкилот, муассаса ёки дўкон номларини кўча томонга ёзиб қўйишда икки тиллик қоидасига риоя қилинарди. Масалан, «кафе РОҲАТ кафеси». Ўзбек тилига давлат мақоми берилгач, кўча-кўйлардаги ёзувлар фақат ўзбек тилида ёзиладиган бўлгач, бундай номлашларга ҳожат қолдими?

Метронинг «Алишер Навоий» бекатидан чиқаверишда тижорат дўкони бор. Тепасига «хусусий НАРГИЗА дўкони» деб ёзилган. Нима бўпти дерсиз? Тил қонун-қоидаларини яхши тушунган одам «Дўкон хусусийми ёки Наргиза хусусийми» дея хайрон бўлиши мумкин. Чунки аслида бу ёзув «НАРГИЗА» хусусий дўкони» деб ёзилиши керак. Кўкча бозорида ҳам ана шу аҳволни кўриш мумкин. Бозорга кираверишда «деҳқон КЎКЧА бозори» деган битик бор. Бу ҳолатда тил қоидалари бузилгани тугул ёзувда ҳеч қандай маъно йўқлиги киши ҳафсаласини пир қилади. Аслида «КЎКЧА деҳқон бозори» дейилмоқчи бўлган.

Бундай эътиборсизлик билан ёзилган ёзувларни шаҳримизнинг бошқа жойларида ҳам учратиш мумкин. Асосий сўзни ўртага, ёрдамчи сўзларни икки ёнга ўрнатиш кимгадир эҳтимол чиройли кўринар. Лекин бу тил қоидаларига зид, маъно бузилишига олиб келмаслиги зарур. Бундай шароитларда ёрдамчи сўзларни асосий сўз остига ёзиш билан вазиятдан чиқиш мумкин. Ҳа, тил ана шундай нозик жиҳатларга эга.

Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ.

Таълим

ГЕРМАНИЯ: ИККИ ЁҚЛАМА ТИЗИМ

Республикамиз ҳунар-техника таълими тизими раҳбарларидан бир гуруҳи яқинда Германиянинг халқаро ривожланиш фонди томонидан ўтказилган семинар-кенгашда қатнашиб қайтди. Унинг қатнашчилари орасида ҳунар-техника билим юртлари, лицейлар, бизнес мактаблари, йирик корхоналар раҳбарлари, республика таълим марказининг мутахассислари бор эди. Мухбиримиз ушбу делегация раҳбари, шаҳар Халқ таълими бош бошқармасининг бошлиғи, педагогика фанлари доктори Ҳамидулла Йўлдошевдан семинар-кенгаш ҳақидаги таассуротларини сўзлаб беришни илтимос қилди.

— Ҳамидулла Қаюмович, маълумки Германия тараққиёт даражасини белгилайдиган шарт-шароитлардан бири юқори даражадаги мутахассислардир. Бу ерда уларни тайёрлаш қандай йўлга қўйилган?

— Германияда кўпгина мутахассислар ўз касбларини иккиёқлама таълим тизимида эгаллайдилар. Бу мамлакат таълим тизимининг ажралмас таркибий қисми ҳисобланади. Чунончи, кичик болаларнинг таълим олиши 6-7 ёшдан бошланиб, улар мактабда тўрт йил бошланғич таълим оладилар.

Шуни ҳам айтиш керакки, Германияда ҳар бир босқич учун алоҳида бошланғич ва асосий мактаблар бор. Бошланғич таълим якунида болаларнинг ота-оналари синф раҳбарлари билан маслаҳатлашиб ўз фарзандларининг келгусида билим олишини белгилайдилар.

Ўқувчи 5-6 йил ўқиб, асосий мактабни ёки гимназияни тугатиши мумкин. Бу 10 йиллик мактаб умумий таълимидан кейин ўқувчиларнинг қарийб тўртдан уч қисми ҳунар ўрганишга киришадилар. Кўпгина болалар икки ёқлама таълим тизимида мутахассис бўлиб етишадилар. Бу йўлни ўсмирларнинг учдан икки қисми танлар экан.

Умумий таълимни давом эттиришни хоҳловчи ўқувчилар 2—3 йил ўқиб, гимназияни битиришлари мумкин. Аммо, гимназияни тугатган ўқувчиларнинг учдан бир қисми ҳам кейинчалик икки ёқлама тизимда ҳунар мактабларига кириб, мутахассис бўлиб етишишни маъқул кўрадилар. Икки ёқлама ҳунар таълими Германияда энг ишончли ва ривожланган соҳадир. Бу мамлакат халқ хўжалигининг кўпгина соҳаларида, хусусий секторда кенг қўлланилади.

Икки ёқлама ҳунар таълими тизимининг асосий моҳияти шундаки, ўқувчилар таълимни икки жойда: корхона ва касб мактабида оладилар. Ўқувчи корхонада 3-4 кун мобайнида амалий таълим, ҳафтанинг 1-2 кунида эса ҳунар мактабида назарий билим олади. Ҳунар мактабидаги таълим ўқув дастури маълум бир қисми бўйича бир неча кун узлуксиз давом этиши мумкин. Бу ҳолда ишлаб чиқариш таълими тўхтатиб қўйилади.

— Тизимнинг ўқув дастурлари сизда қандай таассурот қолдирди?

— Ҳунар мактабидаги ўқув дастурларининг учдан икки қисми ўрганилаётган мутахассисликка бевосита тегишли бўлган материаллардан тузилади. Бундан ташқари ҳунар мактабларида умумий таълим фанларини ўқишни давом эттиришади. Кичик ва ўрта корхоналарда ўқувчилар учун махсус ҳунар таълими беришга етарли шарт-шароитлар бўлмагани учун палаталар, тадбиркорлар бирлашмаси ва касаба уюшмалари томонидан тузилган ҳамда қисман давлат ёрдамидаги заводлараро ўқув ишлаб чиқариш билим юртларида ўқувчилар касб ўрганадилар.

Мамлакатнинг федерал ҳунар-техника таълими илмий-тадқиқот институти бундай ишлаб чиқариш-ўқув юртларини тузиш ва уларни ривожлантиришга кўмак беради. Бундан ташқари мамлакатда бошқа турдаги ҳунар мактаблари мавжуд бўлиб, бу ўқув юртларига 7 йиллик маълумот билан кириб, ҳунар ўрганиш билан бирга махсус олий ўқув юртига кириш учун йўлланма берилади. Бошқалари эса бошланғич касб таълими ёки касб малакасини такомиллаштиришга йўналтирилган.

Германияда касб танлаш умумий таълим мактаблариданоқ, аниқроғи бошланғич таълимдаёқ бошланади. Шу мақсадда ҳар бир мактабда руҳшунослар ёки махсус тайёргарликдан ўтган мутахассислар ўқувчиларга маслаҳатлар берадилар. Бундан ташқари ўқув фанларида, айниқса меҳнатшуносликда болаларга иқтисодиёт ва меҳнат фаолиятига оид касбий маълумотлар берилади.

Шунингдек, болалар ишлаб чиқариш корхоналари, турли фирмаларга олиб борилади. Улар бу ерларда меҳнат амалиётларини ўрганиб, шу орқали касб танлаш амалга оширилади.

Бундан ташқари ҳамма федерал ерларда йирик ахборот маркази билан боғланган ихчамроқ ахборот марказчалари бўлиб, улар мамлакатдаги барча касб ва мутахассисликлар рўйхати, касбларнинг малака тавсифномалари ёзилган карталар билан таъминланган.

Ахборот марказида ҳар хил касблар бўйича видеосюжетга эга бўлган компьютерлар воситасида мамлакат корхоналаридаги бўш иш ўринлари, ўқув юртлари, уларга кириш шартларини билиш ва шу вақт ичида улар билан боғланиш имконияти мавжуд.

Ахборот марказида руҳшунослар, физиологлар ва турли-туман касблар бўйича мутахассислар иш изловчи ёки ўқишга кирмоқчи бўлган кишиларга йўл-йўриқ ва маслаҳатлар берадилар.

— Ҳунар мактабларининг ўқитувчи ва ишлаб чиқариш таълими усталарининг касб малакасини қандай баҳолайсиз?

— Авваламбор ҳунар мактабларининг ўқитувчиларига, ўқувчиларга бевосита мутахассислиги бўйича мустаҳкам назарий билимлар бериш, шунингдек умумий таълим фанларидан олган билимларни чуқурлаштириш, иккинчидан, мутахассислик бўйича амалий кўникмалар бериш вазифалари юклатилади. Бу айниқса махсус фан ўқитувчиларининг устувор вазифаси ҳисобланади.

Умумий таълим ва махсус фанлардан назарий билимлар берадиган ўқитувчилар олий ўқув юртларида 4 йил таҳсил олганларидан кейин яна 2 йил мобайнида стажировка тайёргарлигидан ўтгачгина ҳунар мактабида ўқитувчи лавозимида ишлаш ҳуқуқига эга бўладилар.

Махсус фанлардан дарс бериш ҳуқуқи эса мутахассислиги бўйича камида 8-10 йил меҳнат стажига эга бўлган ўқитувчиларга берилади. Аммо шуни ҳам таъкидлаш жоизки, ўқитувчининг фақат касбий ёрқинлиги уларни таълим бериши учун етарли бўлмай, ишлаб чиқариш устаси ёки инструктор ўзининг юксак маънавий қиёфаси ва бошқа сифатлари билан ҳам шогирдларига намуна бўлиши шарт қилиб қўйилади.

Германияда ўқитувчилар ва ишлаб чиқариш таълими усталарининг малакасини ошириш энг масъулиятли иш бўлиб, улар энг янги педагогик ва ишлаб чиқариш технологияси билан танишиб, ўқиш якунида нуфузли комиссия имтиҳонидан ўтказилади.

— Ёшларга касб ўргатишнинг бошқа диққатга сазовор усуллари ҳам борми?

— Ҳа. Жумладан, ўқувчи бутун ўқув даври давомида махсус топшириқни бажаради. Масалан, Мангейи трактор заводида таълим олувчи ёшлар ўқиш якунида ҳаракатланувчи ичдан ёнар двигателнинг моделини ясаб, уни комиссия кўригидан ўтказадилар. Бу топшириқнинг моҳияти шундан иборатки, ўқувчилар мазкур ишни бажариш жараёнида касб тафсилотига тегишли бўлган барча меҳнат операцияларини ва амалий кўникмаларни эгаллайдилар.

Германия тараққий қилган саноат мамлакати бўлишига қарамай ҳунар мактабига ўқишга кирмоқчи бўлган 20 фоиз ёшлар бу имкониятга эга эмаслар. Ҳунар мактабига кириб ўқиш учун ўқувчи энг аввал ишлаб чиқариш корхонасига бориб, шартнома тузиши керак. Агар корхонанинг истиқбол режасида бўш иш ўрни бўлмаса, ўқувчи бундай шартнома туза олмайди. Табиийки, бу ҳолда у ҳунар мактабига ўқишга қабул қилинмайди.

Мамлакатда ишсизликнинг олдини олиш давлат сиёсатининг устивор йўналишларидан биридир. Шундай бўлса ҳам меҳнатга қобилиятли аҳолининг 20 фоизи учун иш ўринлари етишмайди. Чунки ишлаб чиқариш корхоналари замонавий дастгоҳлар билан тўла таъминланган бўлиб, ишлаб чиқариш операциялари асосан саноат роботлари зиммасига юкланган. Масалан, мамлакатдаги энг йирик «МАН» автомобилсозлик корхонасида муҳандис-техник ходимларни қўшиб ҳисоблаганда ҳаммаси бўлиб 3000 киши ишлайди. Аммо, автомобиль ясаш учун зарур бўлган қисмларнинг ярмини шартнома асосида кичик корхоналар, ширкатлар етказиб берадилар. Кичик корхоналар корхона учун зарур қисмларни етказиб бериш билан бирга аҳолини ўзлари ишлаб чиқарадиган кенг истеъмол моллари билан таъминлайдилар.

— Республикамизда Германиянинг бу соҳадаги тажрибасидан фойдаланса бўладими?

— Германия Федератив Республикаси билан ёшларга ҳунар ўргатиш соҳасидаги ҳамкорлик 1992 йилдан бери давом этмоқда. Семинар машғулотларини тинглар эканмиз, биз Ўзбекистон педагогика фани ва амалиётининг ютуқларидан фахрландик. Чунки, машғулотларда немис шерикларимиз бизнинг таълим назариямизни тез-тез эсга олиб, ўзларининг далил ва исботларини МДҲ мамлакатлари олимларининг назариялари билан мустаҳкамладилар.

Айниқса концепциялар, давлат таълим стандартлари соҳасидаги ишларимиз немис услубиёти ва олимларини ҳайратга солди. Бинобарин, ҳозирча жаҳоннинг ривожланган бирор давлатида бундай ишга қўл урилмаган.

Аммо, адолат нуқтаи назаридан қараганда немис ишлаб чиқариш технологиясини ўрганишимиз лозим. Чунки немис технологияси арзон ва сифатли технологиядир.

Фикримизча, энди амалий ишга ўтмоқ, Германия ҳунар ўргатиш тизимининг ижобий ва мақбул шаклларини ўрганиб, амалиётга татбиқ қилиш вақти келди. Айниқса, икки ёқлама ҳунар таълими тизимини ўзбекча моделини ишлаб чиқиб, тажрибадан ўтказиш лозим, деб ҳисоблаймиз. Бунинг учун йирик саноат корхоналаримизда ҳамма шарт-шароит етарли. Аммо бу фойдали ишни қонун йўли билан тартибга солишдан бошлаш лозим, деган фикрдамиз.

Техника тараққиёти, илғор ишлаб чиқариш технологияси ҳақида гап борадиган бўлса, энг аввало бу ишни мактаб ва ҳунар билим юртларидан бошлаш мақсадга мувофиқ бўлади.

Агар XX аср электр ва автомат асри дейилаётган бўлса, XXI аср электроника асри бўлиши муқаррар. Шундай экан электрон асрининг мутахассислари ҳозир мактабда ўқиётган ёшлардир. Демак биз ҳозир болаларни ана шу электроника асрига тайёрлашимиз ҳаёт буюртмасидир.

Сафар давомида немис дарсликларини ўрганишимиз, бизнинг дарсликларимизни айниқса, физика ўқув фанларининг амалий йўналишини янгилаш лозим, деган хулосага олиб келди. Яъни дарсликларимиз ҳаётий, тушунарли, ҳар бир назарий маълумотга амалий илова берилган ҳолда бўлиши керак.

Биз бозор иқтисодиёти талаблари асосида билим юртларида ёшларни тегишли касб-ҳунарга ўргатмоқдамиз. Бу, албатта, ҳаёт талаби. Аммо эртанги кунни ҳам ўйлашимиз, келгуси асрда ишлаб чиқариш қуроллари электронлаши қай даражада такомиллашишини ҳам назарда тутишимиз керак. Ҳозир эса Тошкентдек шаҳри азимда электроника соҳаси бўйича мутахассис тайёрловчи 2-3 ҳунар билим юрти бор, холос.

Фикримизча буларнинг сонини сезиларли даражада ошириш лозим бўлади. Бундай билим юртларига болаларни бошланғич мактаб ёшидан бошлаб тайёрлаш, айниқса ёш техниклар станцияларининг бундай соҳадаги фаолиятини ошириш лозим.

Ҳар бир вилоятда саноат, уй-рўзғор, хоналар интерьерларини безатувчи дизайнерлик соҳаси бўйича мутахассислар тайёрлайдиган камида 2-3 тадан ихтисослаштирилган ҳунар-билим юртлари очиш ҳам бугунги кун талабига айланмоқда.

«ЎртаОсиётрансқурилиш» трестига қарашли 704-қурилиш-тиклаш поезди навбатдаги трамвай йўлини янгилаш ва таъмирлаш ишларини жадал олиб боришмоқда. Айни вақтда улар 4 километрлик трамвай йўли ҳамда Шимолий вокзал шоҳбекатини бунёд этишмоқда. Январь ойининг бошида бошланган иш Наврўз байрамигача туғалланиб, фойдаланишга топшириш кўзда тутилган. Бу трамвай йўллари Кунаев кўчасидан бошланиб, Миробод бозорининг ён томонидан Авлиё ота кўчасигача чўзилади. Туркистон кўчасидаги трамвай йўли эса 2 метрга ён томонга чўзилиб, марказий йўлнинг ўртасидан жой олади. Ва Мовароуннаҳр кўчаси билан туташади.

СУРАТЛАРДА: шаҳар электр тармоғи ишчилари устунларга ёритгичларни ва токли симларни ўраш учун асбобларни ўрнатишмоқда; юқоридаги ўнгдаги суратда эса йўлсозлар иш устида.

Рустам Шарипов олган суратлар.

Кино

ДУРДОНА

Бугун — дурдона асарнинг тўйини нишонлаймиз, таниш кино лавҳаларини оппоқ чодирда кўриб, шоир ва унинг замондошлари ҳақида, даврнинг ижтимоий муҳити ҳақида фикр юрита бошлаймиз.

Хўш, ярим асрлик тўйи нишонланаётган бу кино тасмаси ҳақиқатан ҳам баркамолми, бенуқсонми, ҳозирги талаблар даражасидами?..

Шу каби саволларга жавоб беришимиз, биринчи ўзбек тарихий-биографик фильмидан сабоқ олишимиз зарур бўлиб қолди. Зеро, миллий кино санъатимиз Аҳмад Яссавий ва Темурийлар, Хоразмий ва қалби гўзал ўзбек шоиралари ҳақида кўп бобли асарлар яратиши арафасида тургандек. Бинобарин, юбиляр фильмнинг тажрибаси, бошқа бир қатор кино тасмаларининг сабоқлари унут бўлиши қадриятларимизнинг қадрига етмаслик бўларди...

Бу машҳур асар ҳақида янги гап айтиб бўладими? Ахир у қайта-қайта кўрсатилса, рисолаларда тилга олинган, баҳоланган бўлса, матбуотда тақризлар эълон қилинган бўлса, ҳатто мазкур фильм сценарийси номзодлик диссертациясида илмий таҳлил қилинган бўлса деган мулоҳазалар айтилиши мумкин. Жавобимиз тайёр: бу дурдона ҳақида ҳали айтилмаган гап кўп. Масалан, маданиятимиз жонкуяри Маннон Уйғурнинг фарзандлари Қўрқмас Мажидов яқинда бизга 1947 йили чоп этилган «Навоий» киносценарийсини берди (дарвоқе Маннон Уйғур Алишер Навоий ролини ўйнаши зарур, деб топилган, бу режа уруш туфайли амалга ошмай қолганини биласизми?). Унда муаллиф сифатида Алексей Спешнев ва Виктор Шкловский кўрсатилгани, пастроқда қавс ичида эса «И. Султонов ва С. (?) Уйғун материаллари бўйича» деб изоҳ берилгани ўйлантириб қўйди. Зеро москвалик малакали драматургларнинг хизматларини инкор қилмаган ҳолда Султонов ва Уйғун уларга «материал» эмас, пишиқ сценарийни кўрсатганлари, бинобарин, кейинги изланишлар, талқин йўлларини худди шу адабий пойдевор белгилаб берганини эслатиб ўтардик. Лекин Қўрқмас ака 50 йил авайлаб сақлаб келган бу китобгача кириш сўзини ёзган В. Катиновнинг бир жумласига эътиборингизни қаратардик: «Навоий» сценарийси қаҳрамонлари маълум даражада европалаштирилганига кўникамизда. Ахир фильмни қўйиш даврида сценарийга актёрлар ва режиссер аниқлик киритадилар-ку».

Бу ўринда икки масала диққатимизни тортди. Сценарийнинг дастлабки нусхаси ўзбек ёзувчилари томонидан ёзилиб бўлгач, уларнинг москвалик ҳамкасблари бу асарни кино шакли, экран эстетикаси нуқтаи назардан қайта «кўриб чиқиш» дамларида талқин маълум даражада ўзгаргани, миллий характер талқини ҳатто москвалик мунаққидни шубҳага солгани сезилади. Иккинчидан, таърифланган образларни экранда гавдалантирадиган ижрочилар ҳамда ижодий жараённи бошқариб борадиган санъаткор — режиссёр миллийлик масалаларини муайян асарда ҳал этишларига ишонади. Аслида кино қонун-қоидаларига биноан бундай муаммо билан сценарийнавис — бўлажак фильмнинг адабий, фалсафий, драматургик асосини яратадиган санъаткор шуғулланиши кўзда тутилади. Режиссёр ва актёр талқин йўлини сақлаб қолиб, маълум жиҳатдан уни ҳатти-ҳаракат, овоз ҳамда муҳитни таърифлаш (кўрсатиш) йўли билан бойитиши мумкин бўлади. Биз тилга олган сценарий нусхаси эса экранга кўчгунга қадар бирмунча ўзгарди (бунда И. Султон ва Уйғуннинг хизматлари катта), буюк актёрлар Асад Исматов, Раззоқ Ҳамроев, Обид Жалилов, Лутфулла Назруллаевлар эса шунчалик завқ-шавқ билан, меҳр-муҳаббат билан XV аср рисолалари, девонлари миниатюраси устида ишладиларки, пировардида улар ижод этган образларнинг таъсир кучи ниҳоятда кучли бўлди. Бу ўринда андижонлик актёр Асад Исматовнинг меҳнати айниқса оғир бўлганини, иккиланиш ҳам, матндан баъзан қониқмаслик дақиқалари ҳам бўлганини тасдиқловчи ҳужжатлар мавжуд. Хусусан у «Менга ҳаммадан ҳам Хусайн Бойқаронинг тадрижий равишда реакцияга юз ўгириб боришини бериш оғир бўлди», — деб ёзгани бизни ҳайратга келтиради. Бундай кучли даҳо соҳиби узоқни кўра олмайдиган султонни эмас, «ўз замонасининг анча кўзга кўринган қобилиятли лашкарбошиси ва нозик табиатли шоирини» таърифлашга мойил бўлган. Лекин сценарийнинг биз фикр юритаётган нусхасида муаллифлардан бирини Ҳусайн Бойқаронинг «жисмоний кучи, ичкилик туфайли шишиб кетган юзи, ғамгин кайфиятда юриши» (Виктор Шкловский таърифи) кўпроқ қизиқтирган кўринади. Шу туфайли фильмнинг якунловчи кадрларида шаробга муккасидан кетган, кўчқор уруштириб ҳордиқ чиқазадиган шоҳ ҳам намоён бўлгандир. Актёр Асад Исматов тилга олган «нозик табиатли шоир» Ҳусайн Бойқарони бу аҳволда тасаввур этиши, тасвирлаши қанчалик оғир бўлгани ўз-ўзидан маълум. Яқинда топилган сценарийнинг яна бир нусхасида славян имлосида ёзилган диалогни Асад ака араб алифбосида кўчирган саҳифалар ҳам бор. Актёр адабий асосни ўқиб ўрганган дамларда қўлида қалам бўлгани, қаҳрамонига тегишли матнни ўзича идрок этиб, сценарий ҳошиясида белгилар, ёзувчилар билан ўз муносабатини билдиргани маълум бўлди.

Муштарийга яқинда топилган маълумотларни етказиш билан бирга уларни бу асарнинг аҳамияти, унинг сабоқлари ҳақида ҳам мулоҳаза қилишга даъват этардик. Чунки тарихий шахслар ҳаёти, фаолиятига эндиликда мурожаат этар ва уларнинг бадиий талқини йўлларини излар эканмиз, кечаги тажриба қўл келишига шубҳамиз йўқ. Бу ўринда Алишер Навоий фильмига «Тоҳир ва Зуҳра» кинотасмаси ижобий таъсир кўрсатганини айтиб ўтардик. Тақлид эмас, афсона руҳини, ўтмиш воқеаларини, образлар моҳиятини очишда Наби Ғаниев қўллаган услуб «Навоий»га ҳам мос келди. Гап бу асарда ҳам афсона унсурлари. Моҳияти («Гули ва Навоий») бўлишида эмас, монументал асар яратиш йўллари ҳақида, актёрлар ўзларини кинокамера ёнида тутишлари ҳақида, сценарийнинг қурилиши ҳақида. Навоий давлат ишлари билан банд бўлган вазир, ижод дамларини қадрлайдиган шоир сифатида намоён бўлади. Образнинг худди шу қирралари очилиши учун сценарийнинг новеллистик қурилиши хизмат қилади. Адабий замин ўз микрокомпазициясига эга бўлган, лекин яхлит ўзакка уланган ихчам, қизиқарли воқеаларга, психологик ҳолатларга бой новеллалардан ташкил топганини томошабин сезмайди ҳам. Уларнинг бири иккинчисини тўлдиради, учинчиси эса уларнинг давоми бўлади. Диалог ҳам шундай драматургик «юк»ка эга бўлиб, ўхшатишлар, сўз ўйини, ҳикматли ибораларга бой.

Сценарийнинг қиёмига етган шаклида тасвирий воситалар қўлланилиши, оқ-қора туслар бир-бирига қарши қўйилиши батафсил ёзилган бўлса-да, Шарқ маданиятини севган, қадрлаган, унинг хизматида бўлган рассом Варшам Еремян фильм монтаж қилиниб, овозлар жой-жойига қўйилишига қадар Комил Ёрматов билан тасвирий образлар, кадрлар композицияси устида ишлади. Газета саҳифаси ўша қайноқ ижод дақиқаларининг маҳсули бўлмиш киноистиоралар, ракурсли композицияларни таҳлил қилишга имкон бермайди. Фақат бир-икки эпизодни эслатиб ўтамиз. Ёдгор ва Ҳусайн ўртасидаги киноя, истеҳзога тўла диалог шиддат билан оқиб турган дарё кўриниши билан узвий боғланади. Сирли бир манзара: ҳайқириб, тош ва қумликларга урилиб, кўпириб оқаётган сув темурийларнинг мерос, ўтар дунё, умр, ақл ва олам ҳақидаги даҳанаки жангига мазмунан мос келган. Ёки Мўмин Мирзонинг қатл этилиши кадрларида совуқ ҳайкал каби савлат тўкиб турган жаллоднинг нам қўйлаги ҳам, найза фавқулодда қулаб тушиб зўр-базўр ёнаётган чироғни батамом ўчираёзгани, нур ва соялар кураши тасвирланиши ҳам ёдимизда қолади. Бундай манзарадан кейин бегуноҳ Мўмин Мирзо ва унинг қотили турли йирикликдаги планларда намоён бўладилар...

Ана шундай муҳит, сарой таърифи, образлар тасвири бош қаҳрамон Алишер Навоийнинг тафаккурига, инсонпарварлиги, бунёдкорлик кучини кўрсатишга кўмаклашади.

Бугун бу ўлмас асар ижодкорларини, ўзбек киносини «Алишер Навоий»нинг ярим асрлик тўйи билан муборакбод этамиз.

Ҳамидулла АКБАРОВ.

СУРАТДА: фильмни суратга олиш жараёнидан лавҳа: (чапдан) Обид Жалилов, Асад Исматов ва режиссёр Комил Ёрматов.

Тақриз

ҲАРОРАТЛИ САТРЛАР

Кейинги йилларда шеъриятимизга бир гуруҳ истеъдодли ёшлар ўзларининг ёниқ эҳтиросга, туғёнга тўла ижодлари билан кириб келишди. Улар ўз шеърларида истиқлолни, оқибат, садоқат, орзу-умид, энг муҳими юксак инсоний туйғуларини жўшиб куйламоқдалар. Шундай шоирлардан бири Маҳмуд Тоировдир. Яқинда унинг «Оқиб кетган армонлар» номли янги китоби чоп этилди.

Маҳмуд Тоиров ўзининг дастлабки тўплами «Айт, энди юрагим!»га кирган шеърларидаёқ ўзига хос шоир сифатида намоён бўлган эди. Унинг «Биз нечун учрашдик», «Муҳаббат шеваси» мажмуалари шунинг учун ҳам ўқувчилар томонидан қизғин кутиб олинди. Шоир ўзининг навбатдаги тўплами орқали ўз ўқувчилари билан яна учрашувга келди.

Маҳмуд Тоиров ушбу янги тўпламда дунёга ўзгача, етук шоир назари билан қараб, ёниқ мисраларда инсоний туйғуларни қаламга олади. Эътибор беринг-а:

Армоним — сочларимда оқарган оҳим,
Тавба — яратгандан сўрар гуноҳим.
Булутлар ортида қолдингми моҳим,
Мен ғариб сен ойни кўргани келдим.

Кейинги «Кўрдим» шеъридаги сатрлардаги ҳарорат билан бирга нозиктаъб шоир назарини ҳам кўрамиз:

Унгувчи майсада бир шитоб кўрдим,
Алвон чечакларда изтироб кўрдим.
Булбул қанотида бир китоб кўрдим,
Муҳаббат сирлари битилган китоб.

Болари боғлардан лаззат терганда,
Еллар гул юзидан иффат терганда,
Ёр, улар терганни сенга берганда,
Менинг кўзларимда уйғонди офтоб.

Маҳмуд Тоиров ижодига хос хислатлардан бири — самимият ҳар бир шеърда балқиб туради десак лоф қилмаган бўламиз. Айни чоқда, равонлик, мусиқавийлик билан йўғрилган шеърларнинг йигирмадан зиёди шу сабабли ҳам қўшиқ бўлиб янграётгани сўзимизнинг исботидир.

Шоир қалби дунёни тинглар...

У ён-верида бирга яшаётган одамларнинг ҳар бир қадамидан огоҳ: ютуғидан шод, қайғусидан изтироб чекади. Шу ўринда «Ҳаммадан қолади бу кўҳна дунё» шеъри ниҳоятда характерлидир.

Инсонсан ҳар жонга вафолар қилгин,
Тошни тош билмагин садолар қилган.
Дуо ол, ўзинг ҳам дуолар қилгин,
Ҳаммадан қолади бу кўҳна дунё.

Кўҳна дунёнинг ташвишлари ҳамиша эзгуликлар қанотида ҳал бўлган. Маҳмуд Тоировнинг шеърларида қизил ип бўлиб ўтган оқибат, диёнат, инсоф, иймон каби боқий фазилатларнинг ҳар бирини муаллиф одамларда барқ уриб туришини истайди.

Тўпламдан «Оқиб кетган армонлар» достони ўрин олган. У шоирнинг биринчи йирик асари бўлсада, кўлами, қамрови кенглиги билан диққатга сазовордир. Асар ҳақида батафсил сўз юритишдан бу сафар йироқмиз. Лекин оила, аёл ҳурмати нечоғлиқ улуғлиги, оқибат иплари узилса, оила ҳам барбод бўлиши, ёш жонларга завол келиши, гоҳ ҳазин, гоҳ мунгли, гоҳ шиддатли сатрларда очиб берилади.

«Оқиб кетган армонлар» китоби Маҳмуд Тоировнинг шеърдан шеърга, китобдан китобга камолга етиб, ширага тўлиб бораётганини кўрсатувчи мезон десак тўғри бўлади.

Темур ТИЛЛО.

Муносабат

«БОР ЭКАНДА ЙЎҚ ЭКАН...»

Бу одам бир пайтлар институт ректори эди. Соясига салом берардилар. Катта ишларда ишлаган, тажрибали дейишади...

Кекса ўқитувчимиз бўларди. Ҳомидий домла дердик. Шеърлар ёзарди. Кўпроқ ғазаллар битарди. Беғубор, беозор инсон эди. Мумтоз адабиётнинг билимдони эди.

Шу азиз инсон дарс ўтаётганларида, аудиторияга ўша ректор кирибди. Кирган ҳамоно, афтини бужмайтириб:

— Нима, бу хонада эшак-пешак ўлиб қолганми? — дебди. Ҳеч ким чурқ этиб оғиз очмаган.

Бу воқеа биздан бир босқич юқори талабалар кўз ўнгида юз берган. Факультетда гап бўлиб кетди.

Ҳаммамиз ректорнинг кимлигини тасаввур этдик. Унинг шу бир оғиз сўзи, кекса устозни беҳурмат этгани ким аслида ким эканлигини фош этиб қўйганди.

У одам биз институтни тугатгандан кейин ишдан кетди.

Яқинда шу одамни метрода учратиб қолдим. Биринчи сафар сўзлашга ботинмадим. Иккинчи гал учраганида салом бердим.

— Аҳволларингиз яхшими, домла? — дедим. — Мен сизнинг талабангизман.

У кишининг чеҳраси ёришиб кетди. Ўша яхши дамларни эслаб, кулимсираб қўйди. Уйининг қаердалигини айтди. Домланинг аҳволи ночорлиги шундоқ сезилиб турарди. Йўлим тушиб, унинг уйига сўроқлаб бордим.

Мени ҳайрон қилган нарса шундай такаббур ва катта ишларда ишлаган одамнинг уйига таклиф қилгани ва ҳозир қандай яшаётганини билиш истаги эди.

Бордим, кўрдим. Иккита хона. Одмигина безатилган. Биттагина каравот. Домла билан анчагина суҳбатлашиб ўтирдим ва беихтиёр токчадаги янги нашр этилган эртаклар китобини қўлимга олдим.

— Эртак ўқияпман, — деб изоҳ берди домла. — Эртакда гап кўп экан. Халқимизнинг «Бор эканда, йўқ экан» дейишининг ўзида катта ҳикмат мужассам экан. Менда ҳамма нарса бор эди, энди ҳеч нарса йўқ. Ҳеч нарсаси йўқ одамлар бор. Эртага ҳамма нарсаси бор бўлади. Ёки бугун бормиз, эртага йўқ. Болаларим европача тарбия кўрган эди. Оилали бўлиб кетди. Ёдига тушса хабар олади, бўлмаса йўқ. Ёнимизда қўшнилар бор. Ота-онасини шундоқ эъзозлашадики. Ҳатто менга ҳам овқат чиқаришади. Гап овқатда эмас, меҳрда...

Эртакларда халқимизнинг руҳияти акс этган. Бахт излаб кетган ўғиллар маликаларга уйланса ҳам ота-онасининг ҳузурига қайтиб келади, уларнинг хизматини қилади. Бу жуда улуғ ҳикмат. Афсуски, ўзимнинг кимлигимни ёлғизлик бошимга тушганда англадим. Гоҳо хонам узра ўлим шарпаси кезаётгандек. Юзларимни сийпалаётгандек. Ўлиб қолсаму, шу кулбада қолиб кетсам, деган ўй менга тинчлик бермайди. Ўғлимга данғиллама участкани бериб, бу ерга кўчгандим. Юрагимнинг бир чеккасида, сиз ҳам бирга яшанг, деб айтар деган умидим бор эди. Бундай бўлмади, ҳовлини сотиб чет элга жўнаворди. Йўлингиз тушса, ёлғизликка маҳкум қариядан хабар олиб туринг...

Домла билан хайрлашиб чиққанимда тун ўз чодирини ёйганди. Сершовқин кўчани кесиб ўтиб, метрога — ер ости йўлига тушаётиб, домланинг гапларини хаёлимдан ўтказдим: «Бор экану йўқ экан, йўқ эканда бор экан». Ва кўп марталаб эшитган бу сўзларнинг ўзбекона маъносини кашф этгандек бўлдим.

Раҳмон АЛИ.

Ҳикоятлар

ЗИЙРАК БОЛА

Кунлардан бир куни икки ота ўз ўғилларини Ибн Синога шогирдликка бермоқчи бўлишибди.

— Улуғ табиб, ҳузурингизга болаларимизни олиб келдик. Тарбиянгизга олиб, шогирдликка қабул қилсангиз. Улар ҳам сизга ўхшаб улуғ табиб бўлишсин деб ният қиламиз, — дейишибди улар.

Ибн Сино розилик билдирибди, лекин синаб кўриб шогирдликка олишини айтибди.

— Болаларим, — дебди у келган йигитчаларга қараб. — Тоғу тошларни кезинглар, чўлу биёбонларни оралаб ҳар бирингиз минг донадан чўп-гиёҳларни териб келинглар.

Ибн Сино болаларнинг қўлига халта берибди. Орадан бир неча ой ўтибди. Болаларнинг бири келиб йиққан гиёҳларини унинг олдига тўкибди. Ҳаммаси шифобахш гиёҳлар экан. Буни кўрган Ибн Сино хурсанд бўлиб, дебди:

— Боракалло, ўғлим. Энг яхши доривор гиёҳларни терибсан. Энди бир саволимга жавоб бергин. Қани, айтгин-чи, оёқ қабарса нима дори бўлади?

— Менинг табибликдан хабарим йўқ, сизга эндигина шогирд бўлдимку! — дебди бола.

— Шунча ой ичида табибликдан ҳеч нарса ўрганмабсан, сендан табиб эмас, савдогар чиқади, — дебди Ибн Сино. Кейин овозини чиқариб:

— Сенга жавоб ўғлим, кетавер! Бориб савдогарга шогирд бўл, — дебди.

Орадан бир неча кун ўтгач, иккинчи бола келиб, йиққан гиёҳларини ҳакимнинг олдига тўкибди. Ибн Сино жуда хурсанд бўлиб:

— Боракалло, ўғлим! Қани менга айтгин-чи, оёқ қабарса нима дори бўлади? — деб сўрабди.

— Ёввойи райҳон ва ялпизни сувда юмшатиб, озгина тоштуздан қўшиб ювиш керак, — дебди бола.

— Чўлда қолиб, сув тополмасанг, чанқоқни қандай қондириш мумкин?

— Янтоқнинг суви чанқоқни қондиради, — дебди бола.

— Раҳмат, ўғлим, сен энди менга шогирдгина эмас, фарзанд ҳам бўлдинг, — деган экан донишманд Ибн Сино.

Баҳриддин ТУРҒУНОВ тайёрлаган.

Одобнома

ЎЗИНГ КИМ ЭДИНГ...

Қўлдош ҳайрат бармоғини тишлаб қолди: болаликдан бирга ўсган қадрдони бош ирғаб саломлашиб ўтиб кетди-я! Кейин ўзига тасалли берди: катта мансабдаги одам, балки кайфияти бузуқдир. Уни мен тушунмасам ким тушунади!?

Қўлдош бир ойлар чамаси вақт ўтгач, ошнасини яна кўрди. Ишхонаси олдидаги оппоқ «Волга»лардан бирига ўтираётган экан.

— Ҳаким, Ҳакимжон! — унга интилди Қўлдош.

Ҳакимжон машина эшигини очган қўйи бошини хиёл ўгириб қаради. Кейин қаддини ростлади. Қўлдошга қўлининг учини берар экан, норози оҳангда деди:

— Чор-атрофда одам. Дўст бор, душман бор. Бақиравերасанми одамнинг обрўсини тўкиб! Кўришадиган бўлсанг, ишхонага кел, қабулга ёзил.

Қўлдош қийқириб кулди.

— Ҳазилкаш бўлиб қолибсанми?

Ҳакимжон қўл силтади.

— Овсар, сенларга ошнам каттакон бўлди деб мақтаниш, сохта обрў олиш бўлса.

Қўлдошнинг юрагига биров жуволдиз санчгандек бўлди.

— Хўп, — деди у қўлини кўксига қўйиб, — хўп, оғайнижон, қабулингга келаман.

Қўлдош бир йилдан кейин ошнасининг қабулига келди. Котибага учрашиб, Ҳакимжоннинг олдига кирмоқчилигини айтди.

— Навбатга ёзилинг, Ҳаким Даврончвич жума кунлари қабул қиладилар.

— Мен ошнасиман, тўйга айтиб келувдим...

— Бизда ошна-оғайнигарчиликка чек қўйилган, — чертиб-чертиб гапирди котиба қиз, — тўйга айтасизми, азагами, қабул куни айтасиз...

Қўлдош жума куни келди. Келса Ҳакимжон мажлисга кетибди. Кейин уйига бормоқчи бўлдию, қўл силтади: тўйим сенсиз ўтмаса, ўтмай қўяқолсин!

Тўйдан кейин яна Ҳакимжонни эслади. Хаёлга чўмди. Отаси Қўлдошнинг отаси билан, Йўлдош тамтам билан қалин ошна эди. Доим: «Ҳакимжон ўғлимдан умидим катта. Худо хоҳласа бир жойга катта бўлади» деб дуо қилгани қилган эди. Ота дуоси ижобат бўлдими, тангри пешонасига ёзган эканми Ҳакимжон институтни битириб туман қишлоқ хўжалик бошқармасига бошлиқ бўлиб кетди. Беш-олти йилдан кейин вилоятга бошқарувчи бўлди. Кейин вазирликка кўтарилди... Кўплар унга қайнотаси ёрдам берди дейишади. Балки шунақадир. Лекин Ҳакимжоннинг ўзи ҳам лаб-даҳанли йигит эди. Кимга қанақа муомала қилишни биларди.

Қўлдош хўрсинди: оддий аравакашнинг боласисан, ошна, сал камтарроқ бўлсанг бўлмайдими? Ахир сенга бу амални, бу умрни боғлаб бериб қўйибдими? Синфдош улфатларнинг одатий даврасида Ҳамид бир гап айтиб қолди:

— Ҳакимжонни кўрдим, пиёда юрибди.

— Машинаси бузилиб қолгандир, — кулди ҳамиша қувноқ Қаҳҳор...

— Ишдан тушган эмиш деб эшитдим, — салмоқ билан гапирди Мурод, — юраги ёмон эмиш...

— Юраги бор эканми? — гап қистирди яна Қаҳҳор.

Гангир-гунгур авжига чиққанда Ҳамиднинг аёли чақириб қолди:

— Эшикда биров турибди, сизни сўраяпти, адаси.

Ҳамид чиқдию, зум ўтмай қайтиб келди.

— Оғайнилар, Ҳаким келибди... Нима қилай?

— Қўйсанг-чи, бир баҳона топиб, жўнатиб юбор, — пешонаси тиришиб деди Мурод.

— Ўтиришни совутади-да, — тўнғиллади Қаҳҳор.

— Келар эканку... — гапини ямлади Шавкат.

— Қаёққа борарди келмай, — деди Қўлдош.

— Эгилган бошни қилич кесмайди деган гап бор, чақир, — деди Мурод хўрсиниб.

Қўлдош ўтирганларнинг авзойидан билдики Ҳакимжон ҳамманинг дилига теккан. Юз амри ширин, начора...

Хуллас, шу куни ўтиришда ҳамма ҳеч нарсани билдирмади. Мулозамат шунчаки бўлаётганини Ҳакимжон сезар, лекин бирон нима деёлмасди...

Қўлдош шу куни тонггача ухлолмади. Ким эдингу ким бўлдинг! Барибир сув ичган қудуғингга қайтиб келарkансанку! Нега охирини ўйламадинг, Ҳакимжон! Сен бизларни эмас, ўзингни бекадр қилдинг! Энди қандоқ яшайсан бизнинг орамизда?! Дилимиздаги оғриқни қандай қилиб унутамиз?!

Шу куни Ҳакимжон ҳам ухлолмади. Умрини, йилларни бирма-бир хотирдан ўтказди. Айниқса, собиқ ялтоқ ўринбосарининг кеча беписанд муомаласи, машинада лой сачратиб ўтиб кетгани ёдига тушганда ловуллаб кетди:

— Аблаҳ,инсон нималигини билмайдиган аҳмоқ!

Шу онда ичидан бир нидо янграгандек бўлди:

— Ўзинг-чи, ўзинг!?

Ғолиб МИРЗО.

ҚИШ ЭРТАГИ

Муздек қорга тутдим юзимни,
Бу мўъжиза, бу туйғу ажиб.
Қорлар қишнинг йиғган сепидир,
Қор — баҳорой йўллаган мактуб.

Қийқиришар болалар шодон,
Қўрқмагай қиш совуқларидан.
Узун тунлар нурланиб кетар,
Қорнинг кумуш ёғдуларидан.

Кўрдим. Тошкент боғлари аро,
Кезиб юрар қор маликаси.
Қор тафтида сезилар гўё,
Турналарнинг илиқ нафаси.

Кўнгилга эш, ардоқли қорлар,
Ерга тушган осмон нафаси.
Баҳоргулга бахшида этар,
Қиш уч ойда йиққан сарпосин.

Абдураҳмон ЖЎРА.

Футбол

АРМИЯЧИЛАРНИНГ ЮКСАК МАРРАСИ

Мухлислар яхши билишади: ҳар бир жамоани гўёки яхлит оилага ўхшатиш мумкин. Унинг ўз кирим-чиқим харажатлари, кўпдан-кўп (айниқса ҳозир, қишда) ташвиш-у юмушлари, ниҳоят... кўпчиликка ошкор этиш лозим бўлмаган ўз сирлари ҳам бор.

Ҳақиқий ишқибоз хаёлан доимо севимли жамоаси ҳаёти билан яшайди. Битта мисол айтаман: ўзимиз ҳам футболни севамиз, дўстлар даврасида гоҳо футбол мавзусида қизғин баҳс-мунозаралар бўлади. Аммо ҳаммаси ўз ўрнида, яъни суҳбат мавзуси ўзгаргач, футбол ҳам «унутилади».

Турдиали исмли ўртоғимиз эса — ҳақиқий футбол «фанат»и! Бошқача таърифлаш мушкул уни. Суҳбат қайси мавзуда бўляпти-иқтисодми, маданият ёки айтайлик, севги-муҳаббатми — фарқи йўқ, у даврага қўшилди, дегунча «лоп» этиб орага футболни суқади, вассалом! Натижада, ўзига хос «футбол — иқтисод», «футбол — маданият», «футбол — муҳаббат»... мавзулари пайдо бўлади. Жуда қизиқ.

Сўзни самимий футбол мухлислари ҳақида бошлашимизнинг сабаби бор. Ундайларнинг эътиборидан команданинг «сир»лари ҳам яширинча қолиши қийин. Тўғри-да, командадаги футболчиларнинг маҳорати, қайси маррада тўп суришидан тортиб, барчасининг деярли таржимаи ҳолигача хабардор бўлган кишидан яна қандайдир «сир»ларни маҳфий сақлаш мушкул.

Пойтахт футбол жамоаларида янги мавсумга кўрилаётган тайёргарлик ҳақидаги хабарларни ҳарбийлар — МҲСК жамоасидан бошладик. Чунки командада шу пайтга қадар бир қатор ўзгаришлар юз берди. Бу ҳақда команда бош мураббийи Рустам Мирсодиқов қуйидагича ҳикоя қилади:

— Олий лига жадвалидаги етакчилардан ҳисобланган МҲСК ўтган йили чемпионликка даъвогарлардан бири эди. Аммо турли сабабларга кўра, армиячилар мавсум ниҳоясида бронза медали билан кифояланишларига тўғри келди. Биз ютуқ ва камчиликлар, шунингдек, футболчиларимизнинг ўйин савиясидан ҳам нолимаймиз. Асосийси — ғайратни бўшаштирмай янада олдинга ҳаракат қилишимиз зарур. Бу ҳаракатнинг нечоғлиқ изчил бўлиши эса қишки тайёргарлик машқларига боғлиқ. МҲСКда якка тўпурарлар билан бирга жамоа ўйини ҳам анча тараққий этган. Ҳозир асосий эътиборни майдонда жамоа ҳаракатларининг изчил, уйғунлигини янада кучайтиришга қаратмоқдамиз. Машғулотлар 15 декабрда бошланган эди. Якшанбадан ташқари ҳар куни 2 марта 2 соатдан машғулотлар ўтказяпмиз. Ёпиқ залда бажарилувчи махсус машқлар ҳам мунтазам олиб борилябти. Мавсумга 27 нафар футболчи тайёргарлик кўряпти. Ҳар шанба бизда «Ўйин куни» ҳисобланади. Шу кунлари худди халқаро мусобақа майдонига тушаётган каби, барча қоидаларга қатъий амал қилган ҳолда синов ўйинлари ўтказамиз. Ҳозирча бошқа командалар билан беллашувлар ҳақида олдиндан бирор гап айтиш қийин. Мавсум олдидан кўп жамоалар Тошкентга келиб машғулотлар, синов ўйинлари ўтказишади. Ўшанда бизга «рўбарў келган» ҳар қандай команда билан майдонга тушишимиз мумкин.

Энди МҲСК таркибидаги ўзгаришлар ҳақида: ҳарбий хизматни ўтаб бўлган Даврон Файзиев «Сўғдиёна»га қайтди. Шунингдек, армиячилар сафини Юрий Шейкин ва Анатолий Хутинлар ҳам тарк этишди. «Тўқимачи»дан Игорь Буров, «Темирйўлчи»дан Шуҳрат Мамажонов, Россияда тўп сурган Арслон Толибовлар командага қабул қилиндилар. Ўринбосарлар жамоасидан асосий таркибга қўшилган Рома Ахмедшин, Илдор Гайсин, Андрей Журкин каби умидли ёшлар ҳам бу йил клубимиз шарафини ҳимоя қиладилар.

Бу йилги режаларимиз ҳақида нима дейишим мумкин? Йил бошиданоқ энг юксак маррани кўзлаб, яхши ниятларни кўнгилга тукканмиз. Вазифа аниқ; Ўзбекистон чемпиони бўлиш ва мамлакат Кубогини қўлга киритиш!

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ.

СУРАТЛАРДА: ҳужумда МҲСК футболчилари.

Акс садо

«ҚИЗНИ БЕШИККА СОЛ...»

«Кимга ўхшаяпсан, қизалоғим?», «Тошкент оқшоми», 3 февраль

Қуръони каримнинг «Нисо» сурасида инсон ожиз қилиб яратилгандир, дейилган. Аёлларимиз — ожизаларимиз. Ўз фарзандларига меҳрибон она ўз фарзандининг камолини, униб ўсишини ўйлайди. Ўз ёстиқдошига нисбатан бўлган меҳр-мурувввати баъзи оналарда фарзандларига ўтади. Ўз фарзандини оқ сут бериб боқади, аллалайди, неча-неча тунларни бедор ўтказади, ишдан бироз ҳориб келган ёстиқдошига ҳам дарров емиш ҳозирлай олмайди. Унинг бор вужуди энди фарзандига қаратилган. Боғча, мактаб ёшига етган қизи ота-онасининг қанчалик қийналиб ишлаб, маош олишларини ҳатто тасаввур ҳам қилолмайди.

Ҳаёт фақат яхши ейиш ёки қимматбаҳо либос кийиш билан ўлчанмайди. Энг муҳими — фарзанд тарбияси. Ёшликдан бошлаб ортиқча ҳою-ҳавасларга берилмаслик, зебу зийнатга ружу қўймаслик ҳақида, айниқса, оналар ўз қизларига бот-бот гапиришлари керак. Фарзанд эрка бўлиб ўсмаслиги учун курашишлари керак. Бунинг учун ўша онанинг ўзи тарбияли бўлмоғи керак.

Эсимда, 1941-45 йилларда аёлларимиз бўз кўйлак кияр эдилар. Мактабга бораётган қизлар, мактабдошларимизнинг кўпчилиги эгнида ҳам ана шу матодан либослар бўларди. У даврлар ўтиб кетди. Менимча замонга қараб одим ташлаш керак. Бозор иқтисодиётига ўтишда бироз қийинчилик бўлади, албатта. Бу даврлар ҳам ўтиб кетади.

Қиз бола одатда яхши кийингиси келади. Бу ҳол боғчаданоқ бошланади. Қизим бировдан кам бўлмасин деб, ота-она ҳам ўзини ҳар ёнга уради. «Қизни бешикка сол, молини сандиққа сол», деганлар. Менимча қиз болани ёшликдан оила муҳитига, оила жамғармасига қараб иш тутишга ўргатмоқ керак. Унга аҳволни тўғри тушунтириш лозим. «Она қизим, агар пулим етганида, албатта, сенга ҳам ўша шиппакни олар эдим. Лекин сенинг ёшингга муносиб эмас, маошимни олай, албатта, бошқачасини олиб бераман» десак, олам гулистон. Ахир сиз билан биз ўша фарзандимиз учун яшаяпмиз-ку.

Абдулла ТОЛИПОВ,
меҳнат фахрийси.

Бош муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

ИШГА МАРҲАМАТ!

Республика ўқув ишлаб чиқариш маркази қуйидаги лавозимларда доимий ишлаш учун тезлик билан ишга таклиф қилади:

❑ МАЪМУРИЙ-ХЎЖАЛИК ИШЛАРИ БЎЙИЧА БОШ ДИРЕКТОР ЎРИНБОСАРИ. Ойига 3230 сўм миқдорда маош, ҳар чоракда мукофот.

❑ Танлов асосида ўзбек тилини биладиган олий ёхуд техник маълумотли ТИКУВЧИЛИК ИХТИСОСЛИГИДАГИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ТАЪЛИМИ УСТАСИ.

Маош рўйхат жадвалига мувофиқ белгиланади, ҳар чоракда мукофот берилади.

Маълумотлар учун телефонлар:
55-78-28, 56-77-08, 55-78-32.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, М. Мироқилов кўчаси, 68-уй.
(Мўлжал: Низомий номидаги педагогика институти).

Транспортлар: 4,7,9,24,28-трамвайлар,
13,15,16-троллейбуслар,
38, 57, 58, 67-автобуслар,
«Бобур номли боғ»бекати.

ОЧИҚ ТУРДАГИ «ТОШКЕНТ МАШИНАСОЗЛИК КОРХОНАСИ» АКЦИОНЕРЛИК ЖАМИЯТИ АКЦИЯДОРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

25 март куни соат 15.00 да Тошкент, Тюлпань тор кўчаси, 92-уйда акциядорларнинг умумий мажлиси бўлади.

КУН ТАРТИБИ:

1. Очиқ турдаги «Тошкент машинасозлик корхонаси» акционерлик жамиятининг молиявий-хўжалик фаолияти якунлари тўғрисида.

2. Акционерлик жамияти фаолиятини мувофиқлаштириб турадиган Низомни тасдиқлаш тўғрисида.

3. «Тошкент машинасозлик корхонаси» акционерлик жамиятининг Кузатув кенгаши янги таркибини тасдиқлаш тўғрисида.

4. Бошқарув раиси тўғрисида.

«Оливетти» электрон ёзув машинкаси
СОТИЛАДИ
Тел: 46-70-44.

«Тошкент Тибтехника» жамоа корхонаси жамоаси «Тибтехника» тизимининг кекса ходими, корхона бош муҳандиси

Қобул Ғозиевич ПЎЛАТОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига ва яқин кишиларига чуқур таъзия билдиради.

I-Тошкент Давлат тиббиёт институти ректорлиги, клиника жамоат ташкилотлари ва институтнинг отоларингология кафедраси жамоаси шу кафедра ассистенти, тиббиёт фанлари номзоди Мирворис Мирзиятович Якубовга акаси

Дониёр Мирзиятович ЯКУБОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этадилар.

БОШ СОВРИН — КЕЛИН

Бангладешлик Сахера Катун ўз дил розилигини икки ошиғидан қай бирига беришини билмай кўп тунларини беҳаловат ўтказарди. Сира битта қарорга кела олмади, ахир иккисини ҳам бирдек севса, нима қилсин, бечора!

Охири ошиқи бекарорларнинг тоқати-тоқ бўлиб, ўз толеларини синаб кўришга аҳд қилишди. Йигитчалар аввало қизнинг розилиги билан, шунингдек, ота-оналари ва бутун қишлоқ аҳли гувоҳлигида кураш майдонига тушишди. Қисқа беллашувдан сўнг 26 ёшли Муҳаммад Рофиқ ўзидан анча ёш бўлган рақибини осонгина мағлуб этди. Энг асосийси — ошиқнинг ғалабаси бутун қишлоқ аҳли томонидан «ҳалол» деб тан олинди. Ниҳоят, тўй вақти белгиланиб, тайёргарлик ҳам бошлаб юборилди.

Ҳа, «Жон чекмасанг, жонона қайда»!

«ҚАЙНОҚ» ЙИГИТЧА

— 30 даражали қаҳратонда кўйлакчан юрган ўсмирни кўриб, ўткинчилар баданида совуқ чумолилар ўрмалагандек сесканишади. Йигитчанинг эса нафақат кийими, балки кўнгли ҳам «ёздагидек».

Татаристоннинг Қозон шаҳридаги гимназия ўқувчиси Борис Чевела ўзини ҳеч қандай «супер», яъни ғайриоддий одам деб ҳисобламайди. Фақатгина совуқни сезмайди, холос. Онасининг койиши билан гоҳида майка ҳам кияди. Лицейга эса интизомни бузмаслик учун белгиланган «форма»да боришга мажбур. Ота-она ҳавотирланиб, «Аёзбой» ўғилни мутахассисларга кўрсатишларидан натижа чиқмади. Борисда ҳеч қандай ғайриоддий хусусият топилмади. Йигитчадаги совуққа чидамлилик хусусияти наслий мерос бўлса керак — унинг бобоси ҳам аёзни «тан олмас» экан. Нима бўлганида ҳам ғаройиб гимназиячи милиция ходимларининг тез-тез «тинчи бузилиши»га сабабчи бўлмоқда. Тартиб посбонлари уни бир неча марта кўча безорилари тунаган жабрланувчи, деган шубҳа билан ҳибсга олишди.

ТАНИМАСНИ СИЙЛАМАС

Дунёдаги энг бой одам деб тан олинган Бруней султони Ҳассанал Белкиах Нью-Йоркка қилган сафари чоғида ғалати воқеа юз берди. Султон шаҳардаги энг қиммат дўконга ташриф буюриб,

Ажойиботлар

зўр қизиқиш ва дид билан ўзига бир талай кийимлар танлади. Бу ердаги одатга кўра, чек орқали ҳисоб-китоб қилмоқчи эди, негадир сотувчи қизга харидорнинг осиёликларга хос қиёфаси шубҳали кўринди. Ундан паспорт ёки ҳайдовчилик гувоҳномасини кўрсатишини сўради. Аксига олиб, султоннинг ёнида бирорта ҳам ҳужжати йўқ экан. Натижада қимматбаҳо дўконнинг салқин ҳавосида бироз ноқулай, асабий ҳолат юзага кела бошлади... Султоннинг шахсий тансоқчиларидан бирининг тадбиркорлиги туфайлигина нохушликнинг олди олинди. Соқчи ҳамёнидан бир Бруней доллари қийматидаги пулни талабчан сотувчига кўрсатди-да: «Паспорт ўрнига ўтадими?» деб сўради. Пулдаги сурат ва рўпарасидаги кишининг қиёфасини синчиклаб солиштиргач, қиз қаршисида турган зотнинг кимлигини англади. Чек қабул қилиниб, султон ўз хариди билан дўкондан чиқди...

Шахсий бойлиги 60 миллиард америка долларига яқин, деб ҳисобланаётган Бруней султони ҳамон «Ер юзидаги энг бадавлат одам», деган шарафни қўлдан бермай келаётир.

БИР ОЁҚЛИ ПАҲЛАВОН БОРМИ?

Италиялик Армондо Ди Рокконинг касби — этикдўзлик. Кунлардан бир куни унинг калласига ғаройиб фикр келди: олтита ҳўкиз терисини сотиб олгач бигиз ва игнасини қўлига олиб, ишга киришди. Роса икки ой меҳнат қилгач, яратган матоҳига ўзи ҳам қойил қолди. Негаки, у тиккан узунлиги 135 сантиметрли, бир пой эркаклар пойабзали... 175-ўлчов (размер)га тенг эди-да!

Гапнинг очиғи, Рокко бу ишни бекорга қилгани йўқ. Албатта, юқоридаги ўлчовли пойабзалга мос оёқ соҳиби топилмаслиги мумкин, лекин тез орада тадбиркор этикдўзнинг номи Гиннеснинг «Рекордлар китоби»дан жой олиши тайин. Бундан ташқари, мижозлар сонининг кескин кўпайганлигини айтмайсизми! «Бекор ўтиргунча, бекор ишла», — деб шунга айтсалар керакда!

БЕГУНОҲ ҚУРБОНЛАР

Битта қурбақанинг очофатлиги... 67 та қурбақа ҳаётига фожиали якун ясади. Ҳиндистоннинг Алапуза шаҳарчасида яшовчи бадавлат хоним хилват кўл соҳилига кийимлари билан бирга олтин занжирини ҳам ечиб қолдиргач, чўмилмоққа бошлади. Бир пайт сувдан чиқиб қарасаки, олтин тақинчоқнинг бир учи каттакон кўк қурбақанинг оғзидан осилиб турарди. Бадбуруш «ўғри» охирги бир ҳаракат билан занжирни ютиб юборди-да, бир сакраб, сувга шўнғиди...

Аёлнинг ваҳимали чинқириғини эшитиб, юзлаб одамлар югуриб келишди. Воқеани англагач, улар «ўғри» ғойиб бўлган кўл соҳилини қаричма-қарич «тинтувдан» ўтказа бошладилар. Турган гапки, тутилган барча қурбақалар пешма-пеш чавақланиб, текширилди. Ниҳоят, 68-қурбонлик «олтин» бўлиб чиқди. Шундай қилиб, 16 граммлик олтин занжир эгасига қайтарилди.

Хорижий матбуот нашрлари асосида
Баҳодир ҲАСАНОВ тайёрлади.

Саломатлик

ЗАНЖАБИЛ — ЮРАККА МАЛҲАМ

Занжабил кўп йиллик ўт ўсимлик. Бўйи 100—150 сантиметрга етади. Илдиз тизими кучли тараққий этган. Пояси бир нечта, силлиқ сершох, бўғинли. Барги тухумсимон, шохларида кетма-кет ўрнашган. Гуллари оқ, рўвакка тўпланган. Меваси ёнғоқча. Ўткир мазали бўлади.

У Жанубий ва Шарқий Осиёда учрайди. Мамлакатимизнинг Сурхондарё, Қашқадарё, Самарқанд вилоятларида асосан кўпроқ учрайди. Тоғли ҳудудларда, қияликларда ўсади.

Занжабилнинг илдизи Япония, Ҳиндистон, Покистон сингари Осиё мамлакатларида озиқ-овқат тайёрлашда доривор сифатида ишлатилади.

Занжабил қадимдан ишлатилиб келинади. Бир қатор хасталикларни даволашда занжабилдан буюк ҳаким Абу Али ибн Сино фойдаланган. Жумладан, у ўз асарида шундай ёзади:

«... Эслаш қобилиятини орттиради. Бош ва ҳалқум атрофидаги рутубатларни кетказади. Занжабилни сурма қилиш ва ичиш рутубатли кўзнинг хиралигини кетказади. Ҳазм қилдиради. Жигар ва меъда совуқлигига мувофиқ келади. Заҳарли жониворлар чаққанига қарши фойда қилади».

Анор ипорининг ўрнини занжабил билан алмаштирса бўлади. Меъда-ичак хасталикларида ишлатилади. Темиратки ва аъзоси танага тошма тошганида суртиш учун қўлланилади. Занжабилдан тайёрланган чой йўталга даво. Унинг ўзига хос тарихи ҳам бор.

Занжабил ҳақида Европаликларга биринчи марта сайёҳ Марко Поло Хитойга сафар қилиб қайтгандан кейин маълумот берган.

Олимлар ҳозирда занжабил тиббиётдаги фойдали томонларини илмий тадқиқот йўли билан янада ойдинлаштиришга ҳаракат қилишмоқда. Уларнинг аниқлашларича, занжабил таркибида турли фойдали кимёвий моддалар бор. Таркибидаги модда бактерияни йўқ қилишда ишлатилиши мумкин. Занжабил юрак инфаркти ва инсультнинг олдини олишда яхши наф келтиради. Олимларнинг маълум қилишича, бир аёлга кунига етмиш грамм пиширилган пиёз ва 5 грамм пиширилган занжабил бериб, тажриба ўтказишган — ва бу яхши натижа берган. Авваллари юрак хасталигига дучор бўлган кишиларга кўпроқ пиёз истеъмол қилиш тавсия этилардй. Пиёз таркибида юрак инфаркти олдини олувчи модда борлиги илгари аниқланганди. Занжабилда бу хусусият ҳақида маълумот йўқ эди. Тадқиқотлар занжабил бошқа гиёҳ, сабзавотларга нисбатан инфаркт ва инсультнинг олдини олишда кўпроқ таъсирга эга эканлигини кўрсатган.

Баъзи кишилар қайиқда сузганларида кўнгил айниб қусади. Шу ҳолатга қарши ҳам занжабил қўлланилиши мумкин. Буни АҚШнинг «Луизиана» тиббий институтининг олимлари аниқлашган. Буюк Британия олимлари эса жарроҳликда бериладиган дори таъсирида ошқозон бузилиши ва кўнгил айнишининг олдини олишда занжабил ишлатилиши мумкинлигини маълум қилишган. Улар занжабил илдизи кукунини 60 кишига жарроҳликдан олдин бериб, тажрибадан ўтказишган.

Мирзамир МИРЗАШАРИПОВ,
доришунос.

Тошкент оқшоми
Toshkent oqshomi

Муассис: ТОШКЕНТ ШАҲАР ҲОКИМЛИГИ

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32

Телефонлар: хатлар – 33-29-70; эълонлар: 33-28-95, 33-08-74, 36-57-65. факс: (3712) 33-29-09.

Душанба, чоршанба ва жума кунлари чиқади. Нашр кўрсаткичи 64690

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки «Тошкент почтаси»га 33-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.

Рўйхатдан ўтиш тартиби: №10. ❖ Буюртма Г-077. ❖ Ҳажми — 2 босма табоқ офсет усулида босилади. ❖ Қоғоз бичими А-2 «Шарқ» нашриёт матбаа-концерни босмахонаси. ❖ Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. ❖ Босмага топшириш вақти 11.30. ❖ 8.795 нусхада босилди. 1 2 3 4 5 6.